

Prof. Milan Piskernik

Gozdno rastlinje Slovenskega Primorja

Vsebina: Uvod — 1. Razčlenitev vegetacijske slike Slovenskega Primorja — 1.0 Terenska analiza rastlinstva — 1.1 Konkretizacija sintetičnih načel — 1.2 Sistem gozdnih vegetacijskih enot — 2. Snemanje vegetacijske situacije — 2.0 Kartografska načela — 2.1 Ugotovitev povezovalnih in raziskovalnih značilnosti vegetacije posameznih območij. — 2.2 Metode snemanja — 2.3 Izvedba snemanja — 2.4 Vzorec originalne fitocenotske karte — 3. Vzročna razlaga gozdnovegetacijske situacije — 3.0 Razvojna preteklost in vpliv človeka na današnjo podobo gozdnega rastišča — 3.1 Sedanji ekološki činitelji — 3.10 Kamenine, vodnatost, oblikovitost in rastlinje — 3.11 Odnos med tlemi in sestoji — 3.12 Podnebje — 3.13 Odnos med podnebjem in rastlinjem — 4. Praktična interpretacija vegetacijske situacije — 4.0 Ekologija drevesnih, grmovnih in zeliščnih raziskovalnih vrst — 4.1 Podroben pregled sestojnih sestav — 4.2 Prikaz osnovne sestave prirodnih sestojev in vlažnosti rastišč — 4.3 Prikaz arealov ekološko pomembnih rastlin — Sklep.

Uvod

Raziskovanje in kartografsko snemanje rastlinja gozdnih in pogozdenih površin v Slovenskem Primorju, opravljeno v letih 1951—1962 v okviru gozdomelioracijskega načrta za to pokrajino (avtor ing. Jože Miklavžič), je bila obsežna naloga, ki je zahtevala mnogo časa kljub znatnemu številu sodelavcev. Ogromno je bilo to delo ne samo zaradi površinske razsežnosti in zaradi precej podrobnega merila, temveč tudi zaradi temeljite in poglobljene delovne metode tako v raziskovalni kakor v kartografski fazi. Nič manj zahtevna ni bila obdelava obojega neposredno na terenu dobljenega gradiva v smislu ekološke razlage in praktične uporabnosti vegetacijskih enot ter njihovih rastišč. Vendar lahko upamo, da so žrtvovani trud in vložena sredstva rodili primerne sadove. S tem mislimo na vsebinsko bogato gradivo, ki gre v korak z istočasno zbranim gozdarskim in pedološkim gradivom in ki razen kakih podrobnosti gotovo vzdrži tudi znanstveno kritiko in omogoča teoretične in praktične sklepe tudi izven ožjih strokovnih panog. Mnogostransko dokumentacijsko gradivo omogoča popravo praktičnih zaključkov, kolikor bi to bilo kdaj potrebno, in isto velja tudi za primer, da bi spremenjene, to je naprednejše potrebe prakse kdaj kasneje zahtevale bodisi temeljitejšo in podrobnejšo, bodisi naprednejšo interpretacijo prirodnih osnov.

Pri našem praktično usmerjenem, a hkrati strokovno poglobljenem fitocenološkem delu se nismo mogli opirati na klasične izkušnje, ker so se izkazale kot izrazito nerealne, nekonkretne in močno posplošene. Že pred začetkom našega dela na Primorskem smo poznali odtenske vseh fitocenoloških delovnih smeri. Izmed njih se nekateri znatno oddaljujejo od klasične smeri, vendar ostajajo vsi premalo dognani, da bi njih rezultati dali konkretne, tudi praktično prijemljive ekološko (sinekološko) enakšne enote, pravilno definirane z definicijo S u k a č e v a. Treba pa je takoj poudariti, da je pri S u k a č e v u pravilna le definicija: med njo in njej ustreznimi konkretnimi vegetacijskimi enotami zija prepad. Na poti h konkretnim vegetacijskim enotam je namreč treba prek podrobne pokrajinske razčlenitve, ki jo je prvi — čeprav še močno shematično in ekološko netemeljito — izvedel S c h l e n k e r. Takoj za tem pa — in to je zasluga S c a m o n i j a — je treba dati težišče v pritalno vegetacijo in doseči svobodno opredeljevanje vegetacijskih enot po njihovi stvarni sestavi brez dogmatičnih predsodkov. Prvi korak k temu cilju je napravil G a m s, ko je oprl opredeljevanje združb na pritalne rastline in obenem pojmoval drevesne vrste kot pridružene; drugi korak pa je priznanje diagnostične prednosti prevladujočih drevesnih in drugih vrst pred pičlimi značilnicami, kar je odlika C a j a n d r o v e g a in A i c h i n g e r j e v e g a dela. Raziskovanju razvojnih lastnosti vegetacije so zagotovili zaslužen poudarek T o m a ž i č v Sloveniji in ta dva raziskovalca v tujini.

Pri našem delu na Primorskem smo razpolagali z vsemi ugodnimi okoliščinami. Tako je fitocenološka obdelava Primorja potekala v strokovno sproščenem vzdušju, ob mentorstvu univ. prof. dr. G. T o m a ž i č a, z vodilom, naj delo nima vsaj načelnih napak. Priznati pa je treba, da ima nekatere napake, izvirajoče iz subjektivnih in objektivnih pogršk vodstva in snemalcev.

Ker smo pri našem delu šli v podrobnosti in ker je bila naša delovna metoda drugačna od do sedaj uporabljanih ter so zato tudi rezultati drugačni, se nismo opirali na orientacijsko fitocenotsko karto potencialne gozdne vegetacije Slovenskega Primorja; merila 1:100.000, ki jo je leta 1957 izdelal dr. M a k s W r a b e r.

Glavno breme fitocenološkega dela so nosili snemalci, absolventi in študenti gozdarstva Jože Martinčič, Jože Gregorič, Ivo Puncer, Milan Prešeren, Martin Podlipnik, Ignac Šenk, Andrej Rihar, Marjan Gruden, Jože Bizjak, Roman Zega, Tone Modic, Janez Ponikvar, Jože Kruljac in Peter Cujnik. Zbirko najvažnejših razlikovalnih rastlin, ki bo služila terenskim gozdarjem pri ocenjevanju ekologije praktično obravnavanih površin, tudi tako majhnih, da jih na ekocenotskih zemljevidih nismo mogli posebej prikazati, je zbral prof. Tone Wraber, kustos Prirodoslovnega muzeja v Ljubljani. Fitocenotske in klimatske karte, ki so priložene razpravi, sta izdelala ing. Janez Kobilica in Rafael Šumi. Vsem omenjenim sodelavcem gre avtorjevo priznanje za vestno opravljeno delo, ing. Marjanu Pavšerju, pedologu inštituta, pa zahvala za izčrpne podatke o tleh.

Posebno zahvalo je avtor dolžan univ. prof. dr. Gabrijelu Tomažiču za obsežno strokovno delo v analitični fazi terenskih raziskovanj ter za dragoceno mentorstvo in kasnejše zavzeto spremljanje dela vse do zaključka pričujoče razprave.

1. RAZČLENITEV VEGETACIJSKE SITUACIJE SLOVENSKEGA PRIMORJA

1. 0 TERENSKA ANALIZA RASTLINSTVA

Ob prevzemu fitocenološkega dela v Slovenskem Primorju smo se znašli spričo dotedanjega udejstvovanja v izključno notranjih področjih Slovenije s srednjeevropskim rastlinstvom pred vprašanjem, kako pravočasno in zadovoljivo obvladati novo, submediteransko floro. To vprašanje je bilo tem bolj pereče, ker smo hoteli opraviti temeljito in resno delo in ker je bila predvidena tudi vključitev mnogih travniških površin, zasajenih ali zasejanih z alepskim, črnim in rdečim borom vseh starosti, v okvir delovnega področja. Izhod iz tega položaja je bil v predhodnem študiju vse gozdne, travniške in goljavne flore, ki smo ga opravili v začetku popisovanja rastlinskih združb, med popisovanjem pa izpopolnjevali. Seveda je bil čas za ta študij zelo kratek. Jedro poznavanja primorskih rastlin je posredoval prof. dr. G. T o m a ž i č.

V mejah praktične uporabe pričakovanih rezultatov smo seveda smeli računati s poenostavljenimi zahtevami glede floristične temeljitosti, kar nam je bila znatna olajševalna okoliščina.

Najznačilnejša poteza vsega dela je bila že takoj od začetka popisovanja silna razsežnost; obdelavna površina meri namreč 2500 km². Od tega je konkretno analizirane površine 870 km², kartirane pa 830 km². Ta razsežnost nam je pri raziskovanju nalagala vztrajno, neprekinjeno in požrtvovalno, pogosto tudi moreče delo; pri poznejšem snemanju pa je napravila močan vtis na mlade snemalce, ki so v prvem zamahu dobili v obdelavo 200—300 km² površine, prek katere so se pri uvajanju vozili z avtom po celo uro v eni sami smeri. Vnaprej je bilo jasno, da mora biti obseg dokumentacijskega in študijskega gradiva tolikšen, da bo mogoče na podlagi tega izluščiti vse prijeme, ki bodo potrebni za izvedbo kartografskega snemanja. Jasno je tudi bilo, da zaradi prevelikega obsega iz časovnih in finančnih razlogov ne bo mogoče doseči takšne intenzivnosti raziskav kot pri majhnih objektih, ki smo jih obdelovali v merilu 1 : 10000 ali celo 1 : 5000. Medtem ko je prišel pri merilu 1 : 5000 en popis na vsakih 3 do 6 ha površine, pri merilu 1 : 10000 pa eden na vsakih 20 do 140 ha, nam je uspelo napraviti v Primorju le na vsakih 170 ha po en popis, če preračunamo gostoto popisov na 87.000 ha, oziroma na vsakih 500 ha, če upoštevamo okvirno površino 250.000 ha, po kateri so razmeščeni popisi. Razmerje se izboljša ob vključitvi nekaterih obrobnih predelov, ki so bili raziskani v zadnjih letih (na Trnovskem gozdu, Nanosu in v Javorniku), s čimer se sicer obdelavna površina poveča na okrog 260.000 ha, en popis pa pride na 450 ha, medtem ko se pri čisti obdelani površini razmerje ne izpremeni.

Pri izbiranju dokumentacijskega gradiva je bilo treba paziti, da so bile zajete vse geografske pokrajinske enote čimbolj enakomerno, prav tako pa tudi vse višinske stopnje, izražene v vegetacijskih pasovih. Gozdovom in grmiščem smo posvetili več časa kot travnatim površinam, tako da je končno razmerje med števili popisov obeh formacij 2,1 : 1. Popise smo delali skrbno in zato porabljali poprečno po eno uro za vsak popis.

Način popisovanja je ustrezal klasičnemu Braun-Blanquetovemu postopku v vseh podrobnostih. Dopolnili smo le ocenjevalno lestvico množine s tem, da smo med stopnjo + (posamezno pojavljanje neke rastline brez odstotnega deleža pokrovnosti) in med stopnjo 1 (pokrovnost 10 do 20 %) vključili stopnjo

»rastlina številna« (št ali n = numerosa), kar označuje približno pet odstotno pokrovnost.

Popisovanje sva opravila z dr. G. Tomazičem, in sicer tako, da sva večji del popisov napravila skupaj. S tem je bila zagotovljena maksimalna temeljitost in izčrpnost, tako da je bil vsak popis tipološko do popolnosti reprezentativen. S popisovanjem smo začeli maja 1959, končali pa istega leta ob koncu oktobra. Zaradi zaokroženja vegetacijske slike tipičnega primorskega področja smo s popisnim gradivom s tega področja obravnavali tudi več popisov z obrobnege pasu, opravljenih v obrobju Pivškega Javornika leta 1951, ter nekaj popisov iz leta 1958 z Nanosa. V celoti smo tako izkoristili 565 fitoceno-
notskih popisov.

1.1 KONKRETIZACIJA SINTETIČNIH NAČEL

Naloga fitocenološke obdelave Primorja je prišla v času, ko se je v Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije že precej jasno izčistilo vrednotenje različnih fitocenoloških teoretičnih smeri in delovnih metod na podlagi desetletnega intenzivnega in kritičnega dela v domačih gozdovih. Izkazalo se je, da je treba mnogo stvari izboljšati. Čisto na kratko bi lahko zajeli ves izboljševalni proces kot konkretizacijo delovne metode in rezultatov.

Glavni teoretični prijemi, ki zadevajo konkretizacijo rastlinskih združb, so bili obravnavani in pojasnjeni v zadnjih letih (1959 do 1962) v slovenski gozdarski literaturi. Najprej so bili razčiščeni zadevni problemi ob primerih iz Slovenije, nato pa — seveda manj podrobno, a zato mnogo bolj celovito — ob zelo instruktivnem primeru ekocenotskega kompleksa bukovih gozdov Evrope. Prav tako so bile že zgoščeno prikazane vse teoretične smeri vegetacijskega raziskovanja v svetu, ne da bi bile ocenjene po svoji kvaliteti. Tu lahko rečemo, da se teoretične smeri razlikujejo med sabo predvsem po svoji temeljitosti, ki povzroča večje ali manjše odklone od možnega optima; vzrok temu pa je v prvi vrsti dejstvo, da vsak posamezni vodilni raziskovalec dela v drugačni prirodi, pa tudi v drugačnih okoliščinah glede strokovne tradicije in praktičnih (gospodarskih) potreb svoje dežele. Umestno bo, če glavne smeri prikažemo v bistvenih točkah.

Primerjalna preglednica glavnih fitocenoloških delovnih smeri kaže, da ima naše domače delo največ skupnih značilnosti s Scamoni jevim, nekatere pomembne skupne poteze pa tudi s Schlenker jevim in Cajandrovim delom. Dobro so vidne razlike in podobnosti med posameznimi smermi na splošno. V preglednici je poudarjena glavna odlika vsake posamezne smeri (z debelejšimi črkami) in glavna slaba stran vsake smeri (ležeče črke).

Reči smemo, da je maksimalna konkretnost enot, ki odlikuje našo delovno smer, ena izmed najvažnejših lastnosti raziskovanja vegetacije. Če je uresničena, ima za glavno pozitivno posledico vsestransko homogenost ekologije in sinekologije vegetacijskih enot. Da jo uresničimo, pa moramo izpolniti predvsem dva pogoja.

1. Najprej moramo pojmovati osnovno rastlinsko združbo kot selektivno nastalo kombinacijo, ki je maksimalno in zakonito vzročno odvisna od prirodnih okoliščin. Ker so okolne razmere skrajno mnogolične, je tudi variiranje vegetacije skrajno veliko, in zato je razvitih skrajno veliko kombinacij rastlinja (vegetacijskih enot), ki jih — posebno v običajnem poenostavljenem hierarhič-

KARAKTERIZACIJA GLAVNIH FITOCENOLOŠKIH DELOVNIH SMERI
IN DELOVNE METODE
INŠTITUTA ZA GOZDNO IN LESNO GOSPODARSTVO SLOVENIJE

	BRAUN- BLANQUET	SCAMONI	INSTITUT	SCHLENKER	CAJANDER	SUKAČEV
1. Značaj smeri	teoretsko-dogmatski	razmeroma konkretn	konkretn	<i>prakticističen</i>	shematski	teoretski
2. Definicija vegetacijskih enot	teoretska	shematično-konkretna	konkretna	prakticistična	shematska	teoretsko-konkretna
3. Značaj enot	fitocenoze	biogeocenoze	rastišne združbe (ekocenoze)	rastišni tipi	gozdni tipi	biogeocenoze
4. Konkretnost enot	<i>ne obstaja</i>	srednja	popolna v primeru pedrobnega dela	pedološko popolna, sicer pomanjkljiva	<i>ne obstaja</i>	<i>ne obstaja</i>
5. Velikost najmanjših posejanih enot	nad 2500 km ² izjemno 100 km ²	220—10.000 km ²	5—20 km ²	30—300 km ²	stotisoči km ²	stotisoči km ²
6. Opredeljevalni znaki	floristični nekontinuirani	floristični precej kontinuirani	floristični kontinuirani	floristični in ekološki	velekipotezni floristični kontinuirani	velekipotezni floristični kontinuirani
7. Poudarjene rastline	značilnice	razlikovalnice	najstalnije in najboljinejše razlikovalnice in povezovalke	ekološke nakazovalke	in najstalnije povezovalke	najboljnije rastline
8. Floristična temeljitost	znanstvena	dobra	<i>dobra</i>	dobra	približna	približna
9. Ekologija	vsestransko heterogena ekologija	razmeroma homogena	vsestransko homogena	pedološko homogena	heterogena zlasti klimatsko	teoretično homogena splošno
10. Upoštevanje podnebja	splošno	analitično temeljito	analitično in sintetično temeljito	analitično temeljito dobro tudi sintetično	splošno	splošno
11. Najtesnejši stik s sosednjimi smermi	prek subasociacij	in faciesov				prek subasociacij in faciesov (biogeocenoze)
12. Nacin kartiranja	vegetacijsko	-sintetičen	prek povezovalke vegetacijsko-analitičen	prek okolišev vegetacijsko-talno-sintetičen	prek povezovalke vegetacijsko-sintetičen	

nem sistemu — imenujemo rastlinske (gozdne, travniške in druge) združbe različnih sistematskih stopenj. Toda realne (konkretne) so samo rastlinske kombinacije in njih približne kopije, rastoče na ekocenoško enakovrednih mestih, in te imenujemo najboljše osnovne eko(fito)cenoze ali osnovne rastiščne združbe.

2. Najbolj prijemljiva osnova konkretnosti združb je nepretrgano pojavljanje povezovalnih in razlikovalnih rastlin. Jasno nam mora biti, da ne moremo brez kršitve logike in načela realnosti združevati v isto, to je v sistemu na točno opredeljenem mestu stoječo vegetacijsko enoto, poimenovano po neki rastlini, rastlinskih kombinacij, v katerih te rastline ni. Nepretrgan povezovalni znak mora biti vsaj eden, in tedaj imamo opravka z najvišjo še realno sistematsko enoto vegetacijskega sistema. Čim globlje gremo navzdol, tem več je nepretrganih povezovalk, katerih del z ožjimi (sin)ekološkimi amplitudami predstavlja na vsaki stopnji drugačne razlikovalnice.

Izpolnitev teh dveh pogojev ima za prvo posledico silno zmanjšanje areala združb. Ko dosežemo zadnjo praktično možno mejo zmanjševanja, se nam vsiljuje (sin)ekološka interpretacija teh, sedaj že realnih združb, v okviru nje pa zavzema prvo mesto po pomembnosti in ilustrativnosti klimocenoška (klimatološka) interpretacija združb.

Vsekakor se včasih zgodi, da na primer v okviru gozdov iste osnovne drevne vrste, ki po rastlinski kombinaciji in ekologiji sodijo skupaj, ne najdemo povsem nepretrganih (kontinuiranih) florističnih opredeljevalnih znakov za širše, področne vegetacijske enote. V takih primerih se moramo s pomanjkljivostjo sprijazniti, ker je zelo verjetno, da smo tu in tam povezovalno rastlinsko vrsto (pogosto redko!) prezrli, ker pri popisovanju še nismo vedeli za njen pomen in je nismo posebej iskali.

1. 2 SISTEM GOZDNIH VEGETACIJSKIH ENOT (ZDRUŽB)

V okviru fitocenološke sinteze je bil naš namen izdelati podroben sistem gozdnih združb za celotno obdelano ozemlje Primorske. Združbe naj bi bile ugotovljene in postavljene tako, da bi dobile svoje mesto med sorodnimi združbami submediterana Jugoslavije in ostalega Sredozemlja. Tak široko zajet sistem pripravlja dr. G. T o m a ž i č. V naši razpravi bomo prikazali sistem, ki je prilagojen zahtevi po maksimalni konkretnosti združb in je torej v skladu z načeli, ki smo jih bili razložili. Pri tem ne bomo zajeli vsega ozemlja Primorske, temveč le dva njena dela, namreč apnenčasti hribovski Kras, to je Slavnik, Matenijsko podolje, Divaški Kras in Vremšico z Ravnikom ter flišne Brkine. S tem želimo dati dva vzorca fitocenološke razčlenitve gozdnih združb:

Pri tej razčlenitvi ne bomo segli v najnižje enote, temveč se bomo omejili na enote področne velikosti, to je take, ki se lahko pojavijo kjerkoli v Brkinih ali kjerkoli na hribovskem Krasu. Predtem pa moramo razložiti bistvo področnih združb.

Področne združbe se lahko pojavljajo kot produkt različnih (sin)ekoloških situacij, in sicer naslednjih najizrazitejših:

1. v gorovjih z več višinskimi pasovi, sestavljenih iz enotne kamenine. V tem primeru se javlja najbolj velikopotezna oblika področne razčlenitve, to je višinskopasovna; vsak višinski pas ima specifično podnebje in svojevrstno sestavljene sestoje s specifičnim rastlinjem;

2. v kakršnemkoli reliefu na mozaično se menjajočih različnih kameninah in nanosih. Področne združbe istega področja so navadno razčlenjene na najmanj dvoje serij združb, eno na apnenčasti, drugo na neapnenčasti podlagi;

3. v hladnih in vlažnih višjih planotastih položajih (npr. v spodnjem gorskem pasu kraških visokih planot) na enotni kamenini. Tu so si sestoje po sestavi nepretrgoma zelo podobni, često celo enaki; razlike med njimi so nastale zaradi področnih in okolišnih podnebnih posebnosti. Te področne in okolišne združbe so klimaksi; vanje so v reliefno ekstremnih situacijah — na grebenih, hudih strminah, v osojnih žlebovih, v vrtačah — vloženi paraklimaksi, ki imajo specifično sestavljene sestoje in prav tako razločno kažejo področno in okolišno razčlenjenost;

4. v suhem, strmem in toplem hribovju na enotni kamenini. Področne združbe so rezultat ne samo mezoklimatskih, ampak predvsem mikroklimatskih pogojev in so zato zelo razdrobljene in izolirane; osojne lege nosijo povsem druge osnovne drevesne vrste kot prisojne;

5. na nižinskih ravninskih terasah z močno različnim vodnim režimom, a na kameninsko enakih nanosih. Tu ločimo mokre, vlažne, sveže in suhe področne združbe, ki so bodisi razmeščene po različno visokih terasah ali pa po drobnejših mikroreliefnih in talnih posebnostih.

V Primorju so se razvile področne združbe predvsem zaradi klimatsko različnih višinskih pasov, mozaično se menjajočih flišnih in apnenčastih kamenin in mikroklimatsko zaradi ekstremnosti podnebja.

Področji, ki smo ju izbrali zaradi prikaza sistema primorskih gozdnih združb, nista tako izrazito submediteranski kot npr. Koprščina ali tudi gričevnati Kras; posebno velja to za flišne Brkine. Vendar vseeno dobimo v obeh čisto specifične združbe, ki jih zaledna Slovenija nima.

Sistem bomo podali brez ekoloških razlag pri posameznih združbah, ker se da njihova sinekologija dovolj dobro razbrati iz ekologije njihovih posameznih rastlinskih komponent. Navedli bomo samo višinske pasove in ekspozicije. Področne združbe bomo v okviru enega višinskega pasu povezali v skupine (s končnico -aeum), v okviru več pasov pa v redove (s končnico -ion). Vključili bomo tudi črnojelševe gozdove, ki so sekundarni; izvirajo iz vlažnejših bukovich in cerovih gozdov, večinoma mešanih z navadnim gabrom.

Hriboviti Kras

Puhavčevi gozdovi (*Seslerio autumnalis-Quercion pubescentis*).

Hellebori multifidi Seslerio-Quercetum pubescentis:

hribska višinska stopnja, prisojne in severozahodne lege.

Geranii Robertiani Ceraso mahaleb-Quercetum pubescentis:

spodnja gorska stopnja, jugozahodne lege.

Cerovi gozdovi (*Seslerio autumnalis-Quercetum cerris*).

Fraxini orni Ostryo carpiniifoliae-Quercetum cerris:

hribska stopnja, jugozahodne lege.

Potentillae erectae Hieracio sabaudi-Quercetum cerris:

- hribska stopnja, prisojne lege.
Tiliae cordatae Corylo avellanae-Quercetum cerris:
 hribska stopnja, prisojne lege.
 Gradnovi gozdovi (*Seslerio autumnalis Quercaeum sessiliflorae*).
Fraxini orni Violo hirtae-Quercetum sessiliflorae:
 hribska stopnja, prisojne in osojne lege.
 Gabrovčevi gozdovi (*Seslerio autumnalis-Ostryaeum carpinifoliae*).
Hellebori multifidi Seslerio-Ostryetum carpinifoliae:
 hribska stopnja, vse lege.
 Bukovi gozdovi Slavnik a (*Fago-Seslerion autumnalis*).
Veronicae officinalis Fago-Seslerietum autumnalis:
 hribska stopnja, osojne lege.
Daphnis mezerei Fago-Poetum nemoralis:
 spodnja gorska stopnja, vse lege.
 Bukovi gozdovi Vremšice (*Fago-Geraniion nodosi*).
Sesleriae autumnali Fago-Geranietum nodosi:
 hribska stopnja, osojne lege.
Poeae nemoralis Fago-Calaminthetum grandiflorae:
 spodnja gorska stopnja, vse lege.

Brkini

Vse navedene združbe pripadajo hribski višinski stopnji, ker segajo Brkini samo na maloštevilnih mestih čez 750 m višine. Razvrščene so po naraščajoči vlagoljubnosti, zato reliefnega položaja ne navajamo.

- Cerovi gozdovi (*Hieracio sabaudi-Quercaeum cerris*).
Sesleriae autumnalis Cytiso supini-Quercetum cerris.
Deschampsiae flexuosae Cytiso supini-Quercetum cerris.
Rhamni frangulae Cytiso supini-Quercetum cerris.
Fagi silvaticae Cytiso supini-Quercetum cerris.
 Gradnovi gozdovi (*Hieracio sabaudi Quercaeum sessiliflorae*).
Sesleriae autumnalis Hieracio sabaudi-Quercetum sessiliflorae.
Deschampsiae flexuosae Fago-Quercetum sessiliflorae.
Rhamni frangulae Fago-Quercetum sessiliflorae.
 Suhi bukovi gozdovi (*Quercus sessiliflorae Fago-Seslerion autumnalis*).
Pteridii aquilini Fago-Seslerietum autumnalis.
 Sveži bukovi gozdovi (*Solidaginis virgaureae Fago-Luzulion albidae*).
 a) *Crataegi monogynae Fago-Solidaginetum virgaureae*.
 Calaminthae grandiflorae Fago-Solidaginetum virgaureae.
 b) *Lathyrus nigri Fago-Solidaginetum virgaureae*.
 Vaccinii myrtilli Fago-Solidaginetum virgaureae.
 Gabrovi gozdovi (*Crataego monogynae-Carpinaeum betuli*).
Cerastii silvatici Crataego monogynae-Carpinetum betuli.
 Črnojelševi gozdovi (*Rubo-Alnaeum glutinosae*).
Quercus cerris Rubo-Alnetum glutinosae.
Dryopteridis filicis maris Rubo-Alnetum glutinosae.

2. SNEMANJE VEGETACIJSKE SITUACIJE

2. 0 KARTOGRAFSKA NAČELA

Osnovno načelno vprašanje pred začetkom kartiranja je bilo, kako naj prenesemo vanj zahtevo po maksimalni konkretnosti in realnosti kombinacij rastlinja. Iz izkustva smo vedeli, kako poteka kartiranje na podlagi vnaprej določenih združb in njihovih podrejenih enot s pomočjo vnaprej določenih značilnic, pretežno razlikovalnic in vnaprej določenih združb (asociacij in subasociacij), pri čemer je število kartiranih združb skupaj s podrejenimi enotami majhno in se giblje tudi na desettisočih hektarov med 10 do 15, kadar je kameninska podlaga enotna. Vedeli smo za glavno pomanjkljivost takega kartiranja, ki je zlasti nedopustna v gozdarstvu: vrstna sestava sestojev je bila upoštevana samo kot poprečna karakteristika določenega vegetacijskega tipa, ugotovljena s pomočjo velikokrat prav majhnega števila popisov, ki sestojno skoraj nikoli niso bili homogeni. Zaradi tega so bili gozdni sestoji pri takem kartiranju prikazani nerealno; k temu pa je prišlo še regionalno generaliziranje, zaradi katerega so se pod enako legendo skrivali bistveno različni sestoji z bistveno različno sinekologijo.

Treba je bilo torej opustiti to sintetično kartiranje in preiti k analitičnemu kartiranju. To pomeni, da smo se odločili beležiti posamezno vse diferencialne rastline, med katere smo prišteli tudi drevesne vrste, torej delati med kartiranjem poenostavljene popise rastlinja.

2. 1 UGOTOVITEV POVEZOVALNIH IN RAZLIKOVALNIH ZNAČILNOSTI VEGETACIJE POSAMEZNIH OBMOČIJ

Na podlagi tabelarnega prikaza vegetacijske situacije posameznih območij je bilo treba že pred ugotovitvijo višjih, to je sintetiziranih vegetacijskih enot, izvršiti diferenciacijo rastlinskih kombinacij, in sicer po načelu kontinuiranih znakov in obenem po regionalnem načelu. Diferenciacijo smo za namene kartiranja opravili v naslednjem zaporedju:

1. Ker smo pri predhodnem terenskem proučevanju in še jasneje pri obdelavi popisnega gradiva spoznali regionalno razporeditev gozdnih in traviščnih združb ter njihovih povezovalnih in razlikovalnih rastlin, smo najprej razdelili Primorje v več razmeroma homogenih območij in potegnili mejne črte med njimi, upoštevaše pokrajinske, kameninske in floristične značilnosti. Pokazalo se je, da so se v različnih območjih ponavljali gozdovi istih osnovnih drevesnih vrst, delno pa tudi istih primešanih drevesnih vrst, toda z različno, regionalno specifično sinekologijo in svojevrstno floristično sestavo.

2. Nato smo ločeno po območjih izvedli diferenciacijo znotraj sestojev iste osnovne (glavne) drevesne vrste po pridruženih drevesnih vrstah, in sicer izčrpno. Pri tem smo ugotovili, da se drevesne vrste mešajo med sabo v širokem področnem okviru brez sleherne ekskluzivnosti. Da bi zmogli sistematsko obvladati vse te kombinacije, smo jih razvrščali po širini pojavljanja, torej tako, da smo začeli z najbolj splošnimi pridruženimi vrstami, nadaljevali pa postopno z vse bolj utesnjenimi.

3. Končno smo ugotovljali razlikovalne rastline v ožjem smislu, med katerimi so predvsem zelišča, pa tudi grmi. Mahov v Primorju ni bilo potrebno

pritegniti za to delo (z eno samo izjemo). Izbrali smo take rastline, ki nas morejo informirati o talni in podnebni vlagi rastišč in območij, relativni kislosti tal, hranljivosti zgornjega sloja tal, toploti rastišč in področij, sistematski poziciji rastlinskih kombinacij in o razvojni stopnji združb v okviru formacijskih in gozdnih sukcesij.

Pri tem izbiranju smo vsega skupaj dobili okrog 180 razlikovalnih rastlin, vštevši vse gozdne drevesne vrste. Nato smo pripravili območne preglednice tistih rastlinskih kombinacij gozdov, grmišč, travišč in kamenišč (golic), ki so rezultirale iz popisnega gradiva, da bi se nanje opirali snemalci pri svojem delu. Kombinacije so bile prikazane z barvno legendo.

Razen omenjenega gradiva smo pripravili tudi splošne barvne legende vseh možnih drevesnih vrst in vseh možnih diferencialnih rastlin v okviru iste kamenine, tako da so snemalci lahko sami vključevali morebitne posebnosti vsaj do neke mere.

2. 2 METODA SNEMANJA

Ko smo se že odločili za analitični način snemanja, smo morali najti odgovor na problematiko, ki so nam jo nalagali merilo, razsežnost in razpoložljivi čas.

Analitični način snemanja je namreč nekoliko zamudnejši kot sintetični, ker je treba na določenih točkah terena popisati vse analitično pomembne rastline, včasih sicer le maloštevilne, navadno pa precej številne. Merilo 1 : 25.000 je pri snemanju tisočev km² razmeroma podrobno merilo. Imelo bi skrajno mejo natančnosti zaradi prenehanja upodobljivosti enot na ploskvi 1 cm², če bi uporabljali preprosto sintetično legendo, ki bi vsebovala na vsakem četvernem centimetru le osnovno barvo in 1 do 2 dodatna znaka. Pri edino uporabni analitični legendi pa je prostorska možnost prikaza slabša, ker mora biti prostora tudi za več kot dva znaka v okviru iste rastlinske kombinacije. Zato je dr. G. Tomazič predlagal mrežo popisov v razmaku 2 × 1 cm, tako da bi najmanjše prikazane vegetacijske enote merile 12,5 ha. Le v izjemnih primerih, ko bi se rastlinje zelo naglo spreminjalo v količinsko prevladujočih vrstah ali pa, kadar so osamljeni gozdički in pogozdena travišča manjši kot 12,5 ha, bi se kartirale tudi manjše enote. Večji razmak med popisi bi bil dovoljen v nerazčlenjenih strminah, ki so vegetacijsko razmeroma enotne, a jih je težko premagovati in so zato pri delu na enoto površine zelo zamudne. Pri kartiranju smo se držali take razširjene mreže, tem bolj, ker je pospešila hitrost dela. Vnaprej smo pri naši metodi dela računali s storilnostjo nekako 200 ha na osebo v osmih urah. Predvidevali smo na vsak kilometer v ravnini prehojene poti 4 po 10 minut trajajoče popise s površinsko posploševalno vrednostjo po 12,5 ha in 1 uro hoje zaradi slabega, bodisi vrtačastega, bodisi skalovitega ali strmega zemljišča. Tako storilnost pa je bilo mogoče doseči efektivno le, če so bili gozdni ali zasajeni traviščni kompleksi strnjeni; sicer je bilo treba odšteti čas hoje od objekta po kmetijskih poljskih in travniških površinah. Pri predhodni cenitvi za snemanje potrebnega časa smo morali torej računati s celotno površino pokrajine 250.000 ha, ne pa samo z ožjo upoštevno površino gozdov, grmišč in po-

gozdenih travnišč 87.000 ha. Zato se delovni učinek na enoto časa ni dal vnaprej zanesljivo določiti.

2. 3 IZVEDBA SNEMANJA

Obdelavno ozemlje je obsegalo naslednje liste italijanskih specialk merila 1 : 25.000, naštete zapovrstjo od zahoda proti vzhodu z navedbo delov posameznih specialk, ki so bili kartirani:

Praprotno (1/2), Anhovo (1/2);

Krmin (1/4), Gorica (2/3), Trnovo (1/2), Dol-Otlica (1/8);

Miren (9/10), Zali hrib, Ajdovščina, Vipava (1/4);

Devin (1/2), Komen (9/10), Dutovlje, Podnanos (2/3), Hrenovice (9/10), Postojna (8/10);

Opčine (1/10), Sežana, Senožeče, Pivka, Trnje (3/4);

Trst (1/6), Hrpelje-Kozina, Vrem, Prem, Knežak (9/10);

Piran, Koper, Črni kal, Materija, Podgrad, Ilir. Bistrica (9/10), Zabiče (1/4);

Dvori (1/2), Momjan (1/3), Movraž (3/4), Slum (1/4), Vele Mune (1/4), Šapjane (1/10), Klana (1/10).

Vseh specialk je 40, reducirana kartirana površina pa zajema 27 listov.

Nobenega dvoma torej ni bilo o tem, da je kritična okoliščina snemanja nepregledno velika površina. Zato je bilo treba od vsega začetka poskrbeti, da se lotimo dela z optimalnim številom snemalcev, z istočasnim namenom, da omogočimo kar se da kvalitetno, temeljito vodeno in strokovno dovolj nadzorovano snemanje, a poskrbeti tudi za to, da se poenostavi snemalna tehnika.

Sedem dvočlanskih ekip snemalcev je prevzelo tale delovna področja: Koprščina (Šavrinska Brda) in kraška Istra; Vipavska dolina s severnim in južnim obrobjem; Brkini; Nizki Kras (Temeniški, Komenski, Dutoveljski, Kozinski in Divaški Kras) in Vremšica z Ravnikom (severni del Srednjega Krasa); Slavnik z Materijskim podoljem (južni del Srednjega Krasa); Brda in zahodna obrobja in planote (Banjšice, obrobje Trnovske planote in obrobna planota Nanosa); Postojnska kotlina in vzhodna obrobja (obrobje Hrušice, Javornika in Snežnika).

Analitični, časovno zahtevni način snemanja je terjal kot kompenzacijo mehanizacijo snemalne tehnike. To se pravi, da je bilo treba skrajno skrajšati pisanje opisov, kar je bilo mogoče doseči le z uvedbo znakov in gesel, od katerih je vsak pomenil določeno rastlinsko vrsto. Znake in gesla smo uporabljali po naslednjem sistemu:

1. drevesne vrste: znaki s »pecljem«,
2. grmovne vrste: znaki brez »peclja«,

3. zelo razširjene pritalne rastline: številke 1 do 11,
4. manj razširjene pritalne rastline: latinska abeceda in del grške abecede,
5. redkejšje pritalne rastline: dvo ali tročrkovne okrajšave.

Uvajanje v snemanje je moralo doseči naslednje namene:

- a) temeljito obvladanje diferencialnih rastlin delovnega področja,
- b) obvladanje snemalnih znakov,
- c) orientacijo v vzročnosti prostorskega razporeda rastlinskih kombinacij,
- č) spoznavanje ekologije diferencialnih rastlin in
- d) dopolnitev izbora diferencialnih rastlin.

Že samo uvajanje je bilo od prvega koraka dalje tudi snemanje, tako da je vsaka ekipa spoznala vse probleme, ki so se pojavljali, in je dobila nanje pravočasen odgovor. Trajalo je 3 do 4 dni v prvi fazi, nato sta se snemalca urila sama 3 do 4 dni, in končno je sledilo še dvo ali tridnevno dopolnilno uvajanje, da se je vodja kartiranja lahko prepričal o samostojnosti ekipe in ji dal še zadnja navodila. Vsaka ekipa je imela na razpolago 14 dni za delo v dvoje, da bi lahko oba člana izenačila svoje znanje. Po pretoku tega časa je vsak član delal samostojno, z izjemo ene ekipe, ki je bila motorizirana in je zato lahko delala hitreje, dosegala pa je lahko s skupnim delom temeljitejše rezultate.

Ekipe so kartirale na specialkah 1 : 25.000, v katerih so bile vrisane gozdne površine po podatkih iz najnovejših zračnih fotografskih posnetkov.

Ob koncu prve sezone kartiranja nam je ostalo še okrog 25.000 ha skupne površine, torej ena desetina obdelavnega področja. Delovni pogoji so se poslabšali, ker je zmanjkovalo sredstev, in je bilo treba pristati na to, da se naslednje leto kartira v merilu 1 : 50.000. V tem merilu sta delali dve ekipi, ki sta kartirali osrednje in severozahodne Brkine (16.000 ha gozdne in negozdne površine), medtem ko sta dve drugi ekipi kartirali Brda in planoto Nanosa še v prejšnjem merilu.

Končna faza kartiranja je bila opravljena šele leta 1962, ko so bile izpolnjene vrzeli iz raznih razlogov izpuščenih objektov in objektov, ki so bili vključeni v obdelavo naknadno po zaključku prvotnega fitocenološkega kartiranja.

Pet ekip, ki so kartirale v merilu 1 : 25.000, je napravilo vsega 5446 vegetacijskih opisov, omejenih na povezovalne in razlikovalne rastline, ostali dve ekipi, ki sta kartirali v merilu 1 : 50.000, pa sta napravili 196 takih opisov; tako je bilo s 185 opisi iz leta 1962 vred v celoti zbrano 5.827 opisov.

2. 4 USPEHI IN POMANKLJIVOSTI EKIPNEGA SNEMANJA

Glavno vprašanje pri oceni uspehov in pomanjkljivosti je vsekakor kakovost opravljenega dela, zato smo ji posvetili ob zaključku prve delovne sezone nekaj več časa in pregledali delo štirih ekip. Tu podajamo ugotovitve, ki smo jih dobili pri pregledu dela snemalcev v Koprščini. Pregled sta opravila dr. G. T o m a ž i č in avtor. Pregledano je bilo 12 popisnih mest. Njihove koordinate so navedene tako, kot so razvidne z italijanskih specialk, ker ni bilo na razpolago zadosti drugih, podrobnih kartografskih virov; zato pomenijo zemljepisne dolžine oddaljenost od italijanskega glavnega mesta.

1. Kostanjev gozd jugozahodno od Šmarja ($1^{\circ}16,9'$ - $45^{\circ}29,5'$) je kartiran in opisan pravilno.

2. Gradnov gozd zahodno od Ivankovca ($1^{\circ}13,5'$ - $45^{\circ}28,4'$): na mestu opisa ni upoštevan številni cer; puhavec je količinsko podcenjen.

3. Mlad nasad črnega bora na travišču jugozahodno od Kroga ($1^{\circ}11,7'$ - $45^{\circ}28,1'$) je opisan in kartiran pravilno.

4. Puhavčev gozd tik zahodno od Slamov ($1^{\circ}12,2'$ - $45^{\circ}28,4'$), pregledan na mestu opisa, ima primešan cer, ki v opisu ni upoštevan. Gabrovec je količinsko precenjen. Drugo je točno.

5. Gabrovčev gozd severozahodno od Dvorov ($1^{\circ}12,3'$ - $45^{\circ}29,5'$) je opisan in kartiran pravilno.

6. Cerov gozd severno od Bularjev ($1^{\circ}25,1'$ - $45^{\circ}29,4'$) je opisan in kartiran točno.

7. Cerov gozd pri Trebešah ($1^{\circ}24,6'$ - $45^{\circ}28,2'$) je opisan in kartiran točno.

8. Mlad nasad črnega bora vzhodno od Gradina ($1^{\circ}24,3'$ - $45^{\circ}27,2'$) na travišču: precenjena je stožka, sicer je opisan in kartiran pravilno. — Ker je bil izmed diferencialnih rastlin pomotoma izpuščen nizki šetraj, je v opisu izostal (napaka pri uvajanju).

9. Bukov gozd vzhodno od Gradina ($1^{\circ}24,9'$ - $45^{\circ}27,4'$): ni upoštevana lep-ljiva kadulja, cer pa je podcenjen; sicer je opis pravilen.

10. Mlad borov nasad vzhodno od Gradina na travišču ($1^{\circ}24,7'$ - $45^{\circ}27,4'$): komponenta vlagoljubnejših rastlin je močno podcenjena.

11. Gozd puhavca in gabrovca zahodno od Smokvice ($1^{\circ}26'$ - $45^{\circ}29,5'$) je opisan in kartiran pravilno.

12. Gozd gabrovca in puhavca zahodno od Smokvice ($1^{\circ}26,1'$ - $45^{\circ}29,5'$) je opisan in kartiran pravilno.

Zaradi pomanjkanja sredstev ni bilo mogoče kartirati celotnega tako imenovanega Kraškega gozdnogospodarskega območja in je končni rezultat kartiranja naslednji:

1. Celotna upoštevana površina	okrog 87.500 ha
2. Kartirana površina	okrog 82.500 ha
3. Nekartirana površina	okrog 5.000 ha

Nekartirana površina je delno znotraj obdelavnega ozemlja v Koprščini, kjer meri 900 ha; večji del (4100 ha) pa je ob zunanjem robu gospodarskega območja.

Pri pregledu fitocenotskih kart smo ugotovili, da je 83.000 ha gozdov in travišč razčlenjeno v 135 okolišev s poprečno velikostjo 600-700 ha, znotraj katerih je opazna sestojna, floristična in ekološka homogenost enakih reliefnih položajev.

Z novim, zahtevnejšim načinom snemanja smo se vsekakor izpostavili nekaterim težavam, toda lahko rečemo, da je kartografsko delo po tej metodi relativno lažje kot po klasični, in čeprav je mnogo temeljitejše in zaneslivejše, ni v primerjavi s klasičnim načinom nič dražje. Da pa bi bilo v resnici temeljitejše, ga je treba zaupati vestnim ljudem, katerih vestnost je treba prej temeljito preizkusiti. Zato bi bila po našem mnenju najprimernejša pot k res kvalitetnemu analitičnemu kartiranju, ki bi imelo trajno vrednost, tale:

1. temeljit študij vegetacije in po potrebi flore;
2. ugotovitev vseh vegetacijskih enot, ki rezultirajo iz popisnega gradiva, in njihovih povezavalk ter razlikovalnic;
3. temeljito poznavanje in poznavanje razlikovalnih in povezovalnih rastlin od strani snemalcev s pomočjo herbarija;
4. nekajdnevno uvajanje v kartiranje;
5. poskusno samostojno enotedensko kartiranje ločenih posameznih snemalcev, iz praktičnih razlogov v enotnem področju blizu skupaj, s koncentracijo popisnih točk na topografsko lahko določljivih mestih terena;
6. pregled poskusnega dela vseh snemalcev in izločitev za kartiranje neprimernih;
7. občasna pomoč snemalcem, zlasti ob prehodu v nove predele, ki so tipološko in floristično bolj ali manj različni od prejšnjih;
8. občasni vzorčni pregledi opravljenega snemanja in v primeru malomarnosti ustrezno ukrepanje.

Razume se, da je mogoče uresničiti te zahteve le tedaj, če dela niso toga vkalupljena v tesne časovne roke in v skromna finančna sredstva.

2. 5 VZOREC ORIGINALNE FITOCENOTSKE KARTE

V okviru razprave bo zadostovalo, če predočimo rezultate fitocenološkega kartiranja z vzorcem originalne fitocenotske karte merila 1 : 25.000, izdelane v črno-beli izvedbi (karta I.). V ta namen smo izbrali izsek iz lista Koper, in sicer okolico vasi Marezige. Razlogov za ta izbor je bilo več; navedli bomo tri. Prvič smo iz tega predela lahko dobili na razpolago izčrpne podatke o slovenskih krajevnih imenih, ki so spričo skoraj poldrugtisočletne intenzivne, nepretrgane romanizacije Istre in sploh celotnega zgodovinskega razvoja ter manjkanja slovenskih kartografskih virov že začela toniti v pozabo. Drugič imamo ravno za ta predel izčrpne podatke o pojavljanju doba, ki je v Koprščini zelo redek in ga zato nismo opazili pri predhodni analizi gozdne vegetacije niti ga ni opazila ekipa snemalcev, ki je sicer svoje delo izredno vzorno opravila. Za podatke o krajevnih imenih kakor za podatke o nahajališčih doba gre najlepša zahvala prizadevnemu in razgledanemu gozdarju Ivanu Jugu iz Marezig. Tretjič pa smo se odločili za Koprščino zaradi njenega zanimivega sredozemskega vegetacijskega značaja, ki je v okviru Slovenije edinstven.

Za razumevanje karte ni potrebno pojasnilo; nasprotno, iz nje je razviden ves način dela in podrobnosti, ki smo jih upoštevali in želeli kartografsko prikazati na vseh štiridesetih listih fitocenotskih kart. Poenostaviti smo morali samo relief. Vsekakor pa bo primerno podati tukaj nekaj izvirnih terenskih opisov gozdnega rastlinstva. Vzeli smo po en opis za gozd vsake osnovne drevesne vrste v tem predelu in en opis travišča.

Puhavčevi gozdovi:

282. *Quercus pubescens* 2, *Quercus cerris*, *Quercus sessiliflora*, *Ostrya carpinifolia*, *Sorbus torminalis*, *Carpinus orientalis* 1, *Cotinus coggygria*, *Juniperus cf. oxycedrus*, *Sesleria autumnalis* n, *Melittis melissophyllum*, *Serratula tinctoria*, *Brachypodium pinnatum vulgare*, *Chrysopogon gryllus*.

Gabrovčevi gozdovi:

260. *Ostrya carpinifolia* 1, *Quercus pubescens*, *Quercus sessiliflora*, *Castanea sativa*, *Sorbus torminalis*, *Robinia pseudoacacia*, *Carpinus orientalis* 1, Co-

tinus coggygria, *Corylus avellana* n, *Juniperus* cf. *oxycedrus*, *Lonicera etrusca*, *Ruscus aculeatus* 1, *Sesleria autumnalis*, *Melittis melissophyllum*, *Serratula tinctoria*, *Pulmonaria angustifolia*, *Peucedanum cervaria*, *Campanula trachelium*, *Salvia glutinosa*, *Sanicula europaea* 1, *Plantago media*.

Gradnovi gozdovi:

283. *Quercus sessiliflora* 2, *Robinia pseudoacacia* n, *Ostrya carpinifolia*, *Quercus pubescens*, *Carpinus betulus*, *Sorbus torminalis*, *Carpinus orientalis*, *Sorbus domestica*, *Acer campestre* II, *Cotinus coggygria*, *Juniperus* cf. *oxycedrus*, *Ruscus aculeatus*, *Sesleria autumnalis*, *Brachypodium pinnatum vulgare*, *Melittis melissophyllum*, *Serratula tinctoria*, *Pulmonaria angustifolia*, *Molinia arundinacea*, *Pteridium aquilinum*, *Plantago media*.

Kostanjevi gozdovi:

219. *Castanea sativa* 1, *Ostrya carpinifolia* n, *Quercus sessiliflora*, *Quercus pubescens*, *Quercus cerris*, *Cotinus coggygria*, *Juniperus* cf. *oxycedrus*, *Corylus avellana*, *Calluna vulgaris*, *Sesleria autumnalis*, *Melittis melissophyllum*, *Serratula tinctoria*, *Peucedanum cervaria*, *Pulmonaria angustifolia*, *Brachypodium pinnatum vulgare*, *Plantago media*.

Robinijevi nasadi:

253. *Robinia pseudoacacia* 3, *Quercus pubescens* II, *Acer campestre* II, *Cotinus coggygria*, *Lonicera etrusca*, *Juniperus* cf. *oxycedrus*, *Rhamnus frangula*, *Sesleria autumnalis*, *Brachypodium pinnatum vulgare*, *Potentilla alba*, *Campanula trachelium*, *Plantago media*, *Ferulago galbanifera*.

Travišče:

573. *Chrysopogon gryllus* 2, *Brachypodium pinnatum vulgare* 2, *Sesleria autumnalis*, *Osyris alba* n, *Asparagus acutifolius*, *Cotinus coggygria*, *Paliurus aculeatus* n, *Carpinus orientalis* n, *Quercus pubescens* n.

Pripomniti moramo še, da raste na kraju vsakega opisa tudi mali jesen (*Fraxinus ornus*). V opisih ni naveden, ker je ekipa po navodilu označevala njegovo manjkanje, kar je bila izredna redkost. Kot primorski brin (*Juniperus* cf. *oxycedrus*) je označeno brinje z razločnima dvema voščenima progama na spodnji strani iglic. Majhne množine (+) niso označene.

3. VZROČNA RAZLAGA GOZDNOVEGETACIJSKE SITUACIJE

3. 0 RAZVOJNA PRETEKLOST IN VPLIV ČLOVEKA NA DANAŠNJO PODOBO GOZDNEGA RASTLINJA

V nobeni pokrajini Slovenije degradacijski vpliv človekove dejavnosti ni tako močan kot v Primorju, čemur je vzrok starodavno izkoniščanje in ekološka občutljivost spričo suš, plitvih tal, vročine in burje. Jakost degradacije je lahko tolikšna, da so na primer mesto nekdanjih skoraj čistih bukovih gozdov zavzela ponekod puhavčeva grmišča, kar pomeni propad od najboljših možnih v najslabše možne rastiščne razmere.

Toda že samo dejstvo, da na puhavčevim grmiščem reliefno in podnebno enakovrednih mestih še danes rastejo bukovi gozdovi, trdno dokazuje, da degradacija le ni bila v celoti uničujoča. Sedanji slabo rastoči gozdovi Primorske

so v veliki večini primerov po sestavi še vedno blizu nekdanjim gozdovom iz dobe, ko vpliv človeka še ni bil stalen in pogosten, medtem ko danes dopušča panjevsko gospodarjenje na Primorskem še tradicionalno desetletno obhodnico! Lahko torej rečemo, da je sedanja sestava primorskih gozdov in grmišč skoraj povsod v skladu s sedanjim podnebjem. V tem nas podpira dejstvo, da je podnebje Primorske v celoti specifično, če ga primerjamo s podnebjem notranje Slovenije, in sicer po kratkotrajni zasneženosti, ki povzroča zimsko sušnost, pojačeno s silnimi zimskimi vetrovi.

Če pogledamo v oddaljeno preteklost primorskih gozdov, vidimo sledove nekdanjih ekoloških razmer, ki so bile drugačne od sedanjih. Ni sicer na razpolago pelodne dokumentacije za poledeno dobo iz pravih toplih področij, zato pa so raztreseni po tamkajšnjih hladnejših predelih in v znatnih višinah ostanki toplodobnih tal — jerovice (po ing. M. P a v š e r j u), ki je tipična podlaga toploljubnih hrastovih — to je cerovih in puhavčevih — gozdov. Taka podnebna situacija je vladala zlasti izrazito v borealu, začela pa se je že v preborealu in je segala v začetek atlantika. Ves ta čas so npr. Slavnik prekrivali v hribski stopnji puhavčevi, v gorski pa cerovi gozdovi, medtem ko bukovih gozdov tam sploh ni bilo. Kot paralela tej situaciji so v notranjosti Slovenije rasli bukovki gozdovi z jesensko vilovino (ostrico), kakršni rastejo sedaj v primorskih predelih pa tudi še ponekod v notranjosti (npr. na Županovem vrhu nad Rakitno). Če izhajamo iz te situacije, razumemo, da je sedanja razširjenost gabrovčevih gozdov na rastiščih nekdanjih cerovih in puhavčevih gozdov predvsem posledica povečane vlažnosti (v antlantiku) in nato še ohladitve v subatlantiku), saj je njihova sinekološka amplituda močno pomaknjena v hladnejše, bolj meglovite in vlažnejše višinske predele.

Pri degradaciji gozdnih sestojev moramo ločiti dva glavna tipa: pri prvem je prišlo do skrajne erozije tal in sedanje grmišče je v zelo stabilnem ravnotežju z njihovo sekundarno pionirsko razvojno stopnjo — prvotnega talnega tipa ni več ali je le približno ohranjen v krpah. Pri drugem je talni tip ohranjen, prišlo pa je do spremembe zgornjih talnih slojev, medtem ko je degradirani drevesni sloj po sestavi drugoten in ustreza sestojem na slabših talnih tipih. Ravnotežje med sestojem in tlemi je v tem primeru manj stabilno in je laže doseči vzpostavitev prvotnega sestoja.

Seveda smemo z zanesljivostjo govoriti o degradaciji prvega tipa le tedaj, če imamo na razpolago podatke o rastiščno paralelnih ohranjenih sestojih. Pri drugem tipu pa moramo misliti na možnost ekoloških prehodov, ki se kažejo v sestoju bolj kot v tleh pod njim. Zato smemo reči, da je le del tistih sestojev, ki rastejo na navidezno neustreznih tleh, drugoten, in to tisti del, ki je na mestih, kjer ni logičnega ekološkega prehoda v sosednji sinekološko sorodni sestoj. Drugotnost velja tudi za primere, ko raste sestoj skromne in navadno heliofilne drevesne vrste na boljših tleh zahtevnejše drevesne vrste in je obdan daleč naokoli z enakimi skromnimi sestoji. Kadar ni tako, predstavlja tak sestoj samo člen v počasnem razvojnem nizu: slabo razvita tla, — nezahteven sestoj s skromnim rastjem → dobro razvita tla — zahteven sestoj z zahtevnim rastjem → dobro razvita tla — nezahteven sestoj z zahtevnim rastjem.

3. 1 SEDANJI EKOLOŠKI ČINITELJI

3. 10 Kamenine, vodnatost, oblikovitost in rastlinje

Ekološki činitelji: kamenina, tla, vodnatost so — skupaj s svetlobo — tesno strnjen in nerazdružljiv kompleks, ki daje rastlinstvu in rastlinju prvi pečat. Zato se osnovna razčlenitev rastlinstva in rastlinja ujema z mejami obeh skupin kamenin, apnenčeve in flišne. Toda meje so med obema ostre le, če je fliš peščen in silikaten, apnenec pa čist. Kadar pa je fliš apnen, kot npr. v Brdih ali pa marsikje v Koprščini, se vegetacijska razlika močno zabriše in tedaj se fliš odlikuje le še po tem, da je poraščen v prvi vrsti s hrasti, v toplejših področjih tudi s kostanjem, mnogo manj pa z gabrovcem, medtem ko je na apnencu ravno narobe. To je v zvezi z biološkimi lastnostmi in ekološkimi potrebami dreves, ker gabrovec porašča predvsem rahlejša humozna tla, hrasti in kostanj pa gostejša ilovnata tla. Fliš se ne samo laže razkrajja, temveč zadržuje tudi vodo, razen tega pa pride v njem prej do acidifikacijskih procesov, ki tudi pospešujejo ravnost in konkurenčnost hrastov in kostanja.

Na splošno lahko opišemo odvisnost rastlinstva in rastlinja od kamenine in tal s stopnjo acidofilnosti, ki jo dosežejo rastlinske vrste in njihove kombinacije na apnencu in rastlinske vrste in kombinacije na flišu; upoštevati pa moramo že tukaj tudi podnebje in notranje ekobiocenozne vplive. Na apnencu rastejo predvsem nevtrofilne vrste; v širokem okviru je na tej kamenini v toplejšem zahodnem območju najbolj acidofilna mačina (*Serratula tinctoria*), v hladnejšem vzhodnem ter v višjih legah pa navadni jetičnik (*Veronica officinalis*) in belkasta bekica (*Luzula albidula*). Na flišu je rastje acidofilno; v najtoplejših območjih označuje to kostanj, v hladnejših razen tega še prakameninska šašulica (*Calamagrostis arundinacea*), v še hladnejših vijugasta masnica (*Deschampsia flexuosa*) in borovnica (*Vaccinium myrtillus*). Značilno pa je, da raste resje (*Calluna vulgaris*) na nečistih apnencih prav tako kot na flišu; razlika je samo v tem, da uspeva na flišu v najtoplejših in najbolj sušnih predelih, na apnencih pa se najtoplejših krajev izogiba, ker je tam zakisovanje tal spričo prevladujočega navzgornjega gibanja izhlapevajoče neznatne talne vlage prešibko.

Po zemljepisnem položaju sodi naše Primorje v submediteran, tako kot tudi vsa Hrvaška Istra, kar pomeni — preneseno v vegetacijsko podobo — da se tu neha področje hrasta arčraša in se začne področje hrasta puhavca, kateremu je v najtoplejših predelih pridružen kraški gabrič. Čim bolj pa se od morja oddaljujemo, toliko bolj se submediteranski značaj izgublja in preide na Pivki ter v višjih legah v visokokraškega, kjer je glavna drevesna vrsta jelka in poleg nje bukev. Submediteranski značaj vegetacije se izgubi v gozdu tam, kjer manjka v obrobem področju jesenska vilovina kot najsplošnejša submediteranska gozdna rastlina.

Oblikovitost pokrajine deluje na rastlinstvo najprej v smislu zaviranja morskega vpliva na podnebje. Zelo pomembne mejnice so robovi visokih planot Trnovskega gozda, Podrte gore, Kovka in Nanosa, ki so morju sicer zelo blizu, namreč le 23-27 km oddaljeni; tu igra glavno vlogo nadmorska višina, ki povzroča popolno spremembo temperature in padavin v primeri s spredaj ležečimi nizkimi predeli (Podgorjem). Ta mejnica se nadaljuje v Vremšici in vzdolž južnega roba Ravnika do Osojnice, ki skupaj zapirajo Pivko. Vendar sežejo gozdovi z vilovino (bukovi) nekoliko čez robove planot vzdolž vsega obrobja našega

Primorja. Pod izrazitim primorskim vplivom pa so severozahodni Brkini, kar se vidi po pojavljanju kostanja, ki rabi v Primorju milejše podnebje, ter Matrijsko podolje in Slavnik. Povsod tu vidimo primorsko obeležje vegetacije v prirodnih gozdovih, tudi v bukovih, in prav tako na traviščih. Prav tako se uveljavlja primorski vpliv, to pot iz Reškega zaliva, po dolini Reke vse do Osojnice in Vremšice, toda le na veliko razdaljo do 38 km, torej že oslavljen na skrajni meji in le v nižjih predelih. Više pa je primorski vpliv sekundaren in se v rastlinstvu kaže samo zaradi degradacije nekdanjih bukovih in jelkovih gozdov na ekstremnih rastiščih (suhih grebenih, prisojnih strminah) pa je tudi tu še prirodni.

Izrazit relief in predvsem sončna lega pospešuje primorsko karakteristiko rastišč, ker zmanjšuje vlago — zlasti ob poletni suši — čez tisto mero, ki velja za notranje predele Slovenije. Vendar se celo že v višjih legah na Slavniku opazi, da izginja primorska karakteristika v bukovih gozdovih kljub strmim in plitvim tlem, ker se Slavnik s svojimi višinami nad 1000 m že približuje zgornjemu gorskemu pasu z ugodnejšo relativno vlažnostjo ozračja.

3. 11 Odnos med tlemi in sestoji

Zelo pomembno vprašanje je bilo, v koliki meri so gozdni sestoji določene vrstne sestave vezani na določena tla, točneje na ustrezne talne tipe. Pedološke podatke za to primerjavo je dal na razpolago ing. M P a v š e r.

Najprej podajmo pregled razmerja med sestojnimi kombinacijami in talnimi tipi.

1. Puhavčevi sestoji

mešani s cerom:

- na prepadnih stenah;
- na rjavi rendzini s skalami;
- na jerovici.

2. Cerovi sestoji

- a) mešani s puhavcem:
 - na rjavi rendzini s skalami;
 - na jerovici;
- b) mešani z gabrovcem:
 - na rjavi rendzini;
 - na jerovici;
 - na plitvi skeletoidni rendzini z mulrendzino;
 - na kompleksu opodzoljene kraške ilovice, ilovnatih rjavih tal (na apnencu in dolomitu — terra fusca), rjave rendzine, mulrendzine in skal;
 - na kompleksu skal, plitve rendzine, mulrendzine in ilovnatih rjavih tal;
- c) mešani z bukvijo:
 - na kompleksu opodzoljene

kraške ilovice, ilovnatih rjavih tal, rjave rendzine, mulrendne in skal.

3. Gabrovčevi sestoji

- a) brez primesi važnih vrst:
 - na rjavi rendzini s skalami in brez njih;
 - na plitvi skeletoidni rendzini z mulrendzino;
- b) mešani s puhavcem:
 - na plitvi skeletoidni rendzini vrh kompaktnega apnenca;
 - na rjavi rendzini s skalami;
 - na plitvi skeletoidni rendzini z mulrendzino;
- c) mešani s cerom in puhavcem:
 - na rjavi rendzini;
 - na jerovici;
 - na plitvi skeletoidni rendzini z mulrendzino;
 - na kompleksu mulrendzine, rjave rendzine, plitvih rjavih tal na ustaljenem pobočnem

- grušču, ilovnatih tal in jero-
vice;
- č) mešani s cerom:
na rjavi rendzini s skalami in
brez njih;
na humozni skeletni rjavi
rendzini;
na humozni rjavi rendzini;
na jerovici;
na kompleksu opodzoljene
kraške ilovice, ilovnatih rjavih
tal, rjave rendzine in skal;
na kompleksu mulrendzine,
rjave rendzine, plitvih rjavih
tal na ustaljenem pobočnem
grušču, ilovnatih rjavih tal in
jerovice;
- d) mešani z gradnom:
na rjavi rendzini;
na humozni rjavi rendzini;
na jerovici;
- e) mešani z bukvijo:
na plitvi skeletoidni rendzini
vrh kompaktnega apnenca;
na kserorendzini;
na rjavi rendzini;
na plitvi skeletoidni rendzini z
mulrendzino;
na kompleksu skal, plitve
rendzine, mulrendzine in ilov-
natih rjavih tal;
na kompleksu opodzoljene
kraške ilovice, rjavih ilovnatih
tal, rjave rendzine, mulrend-
zine in skal;
4. Bukovi sestoji
- a) brez primesi važnih vrst:
na plitvi skeletoidni rendzini
vrh kompaktnega apnenca;
- na kserorendzini;
na rjavi rendzini;
na plitvi skeletoidni rendzini z
mulrendzino;
na kompleksu opodzoljene
kraške ilovice, ilovnatih rjavih
tal, rjave rendzine, mulrend-
zine in skal;
- b) z gabrom:
na kompleksu opodzoljene
kraške ilovice, ilovnatih rjavih
tal, rjave rendzine, mulrend-
zine in skal;
- c) z gabrovcem:
na plitvi skeletoidni rendzini
vrh kompaktnega apnenca;
na rjavi rendzini;
na kompleksu opodzoljene
kraške ilovice, ilovnatih rjavih
tal, rjave rendzine in skal;
na kompleksu skal, plitve
rendzine, mulrendzine in ilov-
natih rjavih tal;
- č) s cerom:
na humozni skeletni rjavi
rendzini;
na plitvi skeletoidni rendzini z
mulrendzino;
na kompleksu opodzoljene
kraške ilovice, ilovnatih rja-
vih tal, rjave rendzine, mul-
rendzine in skal.

Za primerjavo razvrstimo tla po razvojni in ekološki sorodnosti v 5 skupin:

A. Sušne enote:	B. Sveže enote:
1. rjave rendzine,	4. rendzine z mulrendzinami,
2. jerovica,	5. (opodzoljene) ilovice.
3. čiste rendzine.	

Na tleh prve skupine rastejo sestoji vseh osnovnih drevesnih vrst območja in skoraj vse zmesi razen cera z bukvijo in bukve z gabrom, torej sestoji vlage najbolj potrebnih kombinacij. V drugi ne najdemo bukovih sestojev, prav tako

ne z bukvijo mešanih drugih gozdov, niti ne čistega in s puhavcem mešanega gabrovčevega gozda. Tla tretje skupine obraščajo skorajda le bukovi in z bukvijo mešani gozdovi; izjema je samo gabrovčev gozd s puhavcem. Na tleh četrte skupine uspevajo predvsem gabrovčevi in z gabrovcem mešani sestoji, poleg tega pa samo še čisti bukovi sestoji. Tla pete skupine so rastišča vseh tipov bukovih gozdov, z bukvijo in gabrovcem mešanih cerovih in s cerom mešanih gabrovčevih gozdov.

Vidimo torej, da odsevajo sestoji v svoji sestavi talne razmere zelo medlo, tako da dobimo številne različne sestoje na istem talnem tipu. Razloge za to smo obravnavali v zvezi z degradacijo in razvojem gozdov in rastlinja. V bodoče bo treba to problematiko še pozorneje obravnavati, ker skriva v sebi še mnogo nerešenih vprašanj.

3. 12 Podnebje

Metoda podnebne razčlenitve

Kadar vključujemo podnebje v ekološko, še posebej pa v sinekološko (fitocenološko) razlago vegetacije, ga moramo členiti čimbolj podrobno, ker sicer ne dobimo nobene otipljive povezave. Upoštevati moramo osnovno dejstvo, da se podnebni elementi v prostoru med sabo zelo nevezano prekrivajo, in tako dobimo z vključitvijo vsakega nadaljnjega izmed njih natančnejšo podnebno razčlenitev. Glede razčlenitvene metode pa je bistveno, da mora biti povsem analitična: posamezna podnebna enota ne sme biti tipizirana z več v njej zakonito in kar se da enkratno povezanimi lastnostmi; če pa že, ne sme biti obsežna. Kot povsod drugod v naravi, velja očitno tudi tukaj pravilo vzporednosti, to je enakopravnosti raznih enot med seboj, tako da je treba tudi s tako imenovanimi prehodi ravnati kot s samostojnimi tipi, saj so po svoji razsežnosti prav tolikšni kot morebitni čisti tipi.

Za to imamo dokaze v podnebni razčlenitvi Slovenije in enako tudi v podnebni razčlenitvi severne zemeljske poloble.

Gre torej za sprostitvev razčlenitve prek meja konvencionalnih razčlenitev in mimo poenostavljenih sintetičnih karakteristik z raznimi termo-humidnimi številčnimi faktorji. Konvencionalne razčlenitve poznajo predvsem čiste tipe in neznčilne prehode med njimi, karakterizacije s pomočjo faktorjev pa zakrivajo kompleksnost slehernega konkretnega podnebja, sestavljenega iz neštevilnih činiteljev. Če se sedaj odločimo izvesti razčlenitev postopoma, upoštevaje činitelj za činiteljem, obenem pa skušamo v prvi fazi še obdržati stik s konvencionalnimi pnijemi, bomo začeli razčlenjevanje s pomočjo tistih značilnosti, ki so podlaga za najbolj velikopotezno razvrščanje. V ta namen je najbolj prikladna razporeditev količine padavin po posameznih mesecih v letu; saj daje lahko izredno obsežne enote, če se naslonimo na posamezne najbolj odločilne značilnosti, ker je število teh značilnosti omejeno že s samim številom mesecev v letu in s številom njihovih medsebojnih kombinacij. Obenem se taka razčlenitev v grobih obrisih prekriva s konvencionalno razčlenitvijo, če dodamo še toplotne karakteristike. Na ta način dobimo v mejah severne poloble naslednje podnebne enote:

1. Puščavsko podnebje:

(zelo) toplo — pomladnodeževno — poletnosuho — z razmaknjenimi toplotnimi skrajnostmi.

2. Sredozemsko podnebje:
(zelo) toplo — zimskodeževno — poletnosuho — z zbližanimi toplotnimi skrajnostmi.
3. Subtropsko podnebje:
zelo toplo — pomladnodeževno — jesenskосуho — z zbližanimi toplotnimi skrajnostmi.
4. Obmorsko podnebje:
zmerno toplo — jesenskodeževno — pomladnosuho — z zbližanimi toplotnimi skrajnostmi.
5. Celinsko podnebje:
zmerno toplo — poletnodeževno — zimskосуho — z razmaknjenimi toplotnimi skrajnostmi.
6. Pustinjsko podnebje:
zmerno toplo — pomladno ali poletnodeževno — poletno suho — z razmaknjenimi toplotnimi skrajnostmi.

Če pogledamo, kje se ta podnebja uveljavljajo, bomo takoj videli, da konvencionalni nazivi ne morejo imeti splošne veljavnosti. Tako je sredozemsko podnebje evropskega tipa razvito v kakih 1000 km širokem pasu vzdolž zahodnih Združenih držav Amerike, torej nikakor ne v enakem »sredozemsko-morskem« okolju. Sredozemsko podnebje je zlasti v Sredozemlju obenem tudi obmorsko in oceansko podnebje; v zahodnem delu Združenih držav pa ima marsikje celinsko obeležje, ker je lahko izražito hladno (npr. 4,5° C poprečne letne toplote pri 800 m n. m. višine) in ima znatne toplotne razpone (okrog 25° C).

Na splošno vidimo, da je med najizrazitejšimi jedri gornjih šestih podnebnih tipov vse polno prehodov, ki se odlikujejo po razlikah bodisi v absolutni toploti, bodisi po razmaku med toplotnimi skrajnostmi, bodisi po količini padavin — še toliko bolj pa seveda brez dvoma po ostalih klimatskih elementih, ki se še bolj drobnopovršinsko členijo.

Zato je pravilneje, da za poimenovanje nekega podnebja uporabimo sam padavinski razpored, npr. poletnodeževno — zimskосуho podnebje. Pri tem se moramo zavedati, da je tako podnebje lahko tudi izražito toplo ali pa ima majhen toplotni razpon, da torej lahko po eni strani prehaja k sredozemskemu podnebnju, po drugi k obmorskemu podnebnju. Ne samo to: razpored maksimalnih in minimalnih padavin je lahko precej različen in so npr. maksimi lahko v 5., 6., 7., 8. ali 9. mesecu, minimi pa v 11., 12., 1., 2. ali 3. mesecu, ne da bi se zato izgubil celinski značaj podnebja. Pojavljajo se lahko še druge številne stične ali vmesne kombinacije, npr. max. 7. — min. 10., max. 6. — min. 4., ki so lahko spet ali tople ali hladne, suhe ali deževne in imajo obmorsko ali celinsko obeležje. To pomeni, da lahko vsaka varianta samostojno prehaja v druge vrste podnebja po tem ali onem elementu.

Podnebja ozemelj okrog Slovenije

Potrebna je vsaj orientacijska primerjalna vključitev podnebja Slovenije v nekoliko širši okvir. Omejili se bomo na najpreprostejšo primerjavo s pomočjo časovnega razporeda dveh glavnih padavinskih minimov in pa na najizrazitejšo mejo med sredozemskim in alpskim podnebnim vplivom.

Slovenijo obroblija 5 glavnih podnebnih enot, ki se zde po svojih lastnostih čiste, vendar so v resnici interferenčne, ker niso izolirane od zunanjega vpliva. Te enote so naslednje:

1. alpska: v severozahodnem delu, torej od zahodne Koroške na Tirolsko sta glavna minima v januarju in novembru; v južnem in vzhodnem delu je primarni minimum v januarju, sekundarni v februarju. V obeh enotah se je julij sprevrgel iz meseca z bolj ali manj močnim padavinskim upadkom v mesec z najmočnejšim padavinskim vrhuncem, ki je pogosto edini v letu;

2. zahodnobalkanska: avgust postane mesec z močnejšim padavinskim upadkom kot je bil julij, pri čemer dobi več padavin kot februar, ki ima najmanj padavin; ponekod pa je najbolj sušen januar.

Ta enota je razdrobljena na več manjših otokov, izmed katerih segata v Slovenijo kvečjemu eden ali dva (morda tudi v Slavniku), eden pa ji pride prav blizu pri Karlovcu;

3. panonska: september postane mesec z močnejšim padavinskim upadkom kakor je bil julij; ta značilnost seže k nam na skrajnem severovzhodu. Najmočnejše padavine padejo zahodneje, kjer se pojavlja še julijski minimum, v maju ali avgustu, vzhodneje pa v juniju. Absolutni padavinski minimum je v februarju;

4. podsredozemska: je na Kvarnerskih otokih in vzdolž sosednje obale, pa tudi v Dinarski pregradi izven Slovenije. Najhujša suša je že poleti, v juliju; toda drugi najbolj sušen mesec je februar. Slovenskega ozemlja ta enota ne doseže;

5. sredozemska: absoluten padavinski minimum se koncentrira na poletje in julij ter avgust sta dva najbolj sušna meseca. Pretežno je najbolj sušen julij, tako tudi v zaledju Reke v južni Čičariji in v sev. Gorskem Kotaru, od koder seže v Slovenijo na južni strani Snežnika. Na vzhodni strani Jadrana je ravno na jugoslovanskem ozemlju v več predelih tudi avgust absolutno najbolj sušen.

Podnebje Slovenije

Slovenija je del interferenčne podnebne enote, ki jo v veliki večini označuje absoluten padavinski minimum v februarju, značilen za južno obrobje Alp, obenem pa pojavljanje sekundarnega do nonarnega upadka v juliju, ki je odsev sredozemskega vpliva. V obrobnih predelih je ta enota preoblikovana ali pa jo celo izrinejo sosednje enote, ki vdirajo prek meja navznoter. Pri tem je zanimivo, da se te enote med seboj celo prekrivajo v celotnem razponu slovenskega ozemlja, tako da imajo nekateri predeli jasne lastnosti osrednjeslovenskega, alpskega in panonskega podnebja hkrati. Če pojmujeemo to enoto toliko široko, da dopustimo v njej uveljavljanje teh preoblikovanj, potem obsega celotno etnografsko Slovenijo razen severozahodne Beneške Slovenije, najvzhodnejše Koroške, avstrijske južne Štajerske in najseverovzhodnejšega Goriškega ter Slavnika in južne strani Notranjskega Snežnika. Zajema pa tudi severno in srednjo Istro, jugozahodno Madžarsko od Magyarovára prek Blatnega jezera do Mohácsa, na Hrvaškem pa severozahodni del in Slavonijo od madžarske meje do Save in potem Bačko, Bosno, severozahodno Srbijo in Kosovo.

Alpski vpliv se kaže v pojavljanju primarnega padavinskega minima v januarju. Izrazit je po vsej Koroški, sicer pa samo vzdolž severnega obrobja Slovenije, a sega vse do madžarske meje. V smeri proti Hrvaški pojenjuje in se uveljavlja le v otokih. V severozahodni Sloveniji zajema le gorovja, v jugovzhodni pa tudi hribovja in izjemoma kotline.

Panonski vpliv je v Sloveniji po izrazitosti tristopenjski. Na Dravskem polju, kjer je najmočnejši, povzroča, da je september ob padavinskem upadku bolj sušen od julija; v Slovenskih goricah prav tako povzroča večjo sušnost v septembru, vendar september nima padavinskega upadka (zareze); v osrednji in zahodni Sloveniji pa povzroča — predvsem v dolinah! — v septembru upadek, ki je milejši od julijskega. Panonski vpliv sega prav do italijanske meje pa tudi čez mejo na Koroško.

Glavna značilnost podnebja v Sloveniji, to je padavinski upadek v juliju, se izgubi le na nekaterih mestih vzdolž vzhodnega dela slovensko-avstrijske meje, kjer postane julij pod celinskim vplivom najbolj deževen mesec leta. Verjetno tudi v Slavniku ni julijskega upadka, namesto njega se uveljavlja morda avgustovski.

Najzanimivejša je ugotovitev, da je podnebje južne strani Notranjskega Sneznika, segajoče na mejo Hrvaške, žarišče podnebja vse Slovenije; tamkajšnje podnebje ima namreč v juliju primarni padavinski upadek, v avgustu pa sekundarnega in je torej pravo sredozemsko podnebje. Od njega v notranjost Slovenije upada sredozemski vpliv na razporeditev padavin v vseh smereh tako, da je ob obali le še terciaren, na vzhodu nonaren, na Koroškem pa pade celo do skrajne meje, na enajsto mesto.

Že iz tega kratkega prikaza dobimo jasen vtis, da je podnebje Slovenije skrajno raznolično. Zato se ne bomo čudili, če znotraj njenih meja kaka drevesna vrsta nekje izvrstno uspeva, je popolnoma zdrava in odlično prirašča, drugod pa boleha, se suši in končno propade.

Kartografski prikazi podnebja Slovenskega Primorja v okviru Slovenije

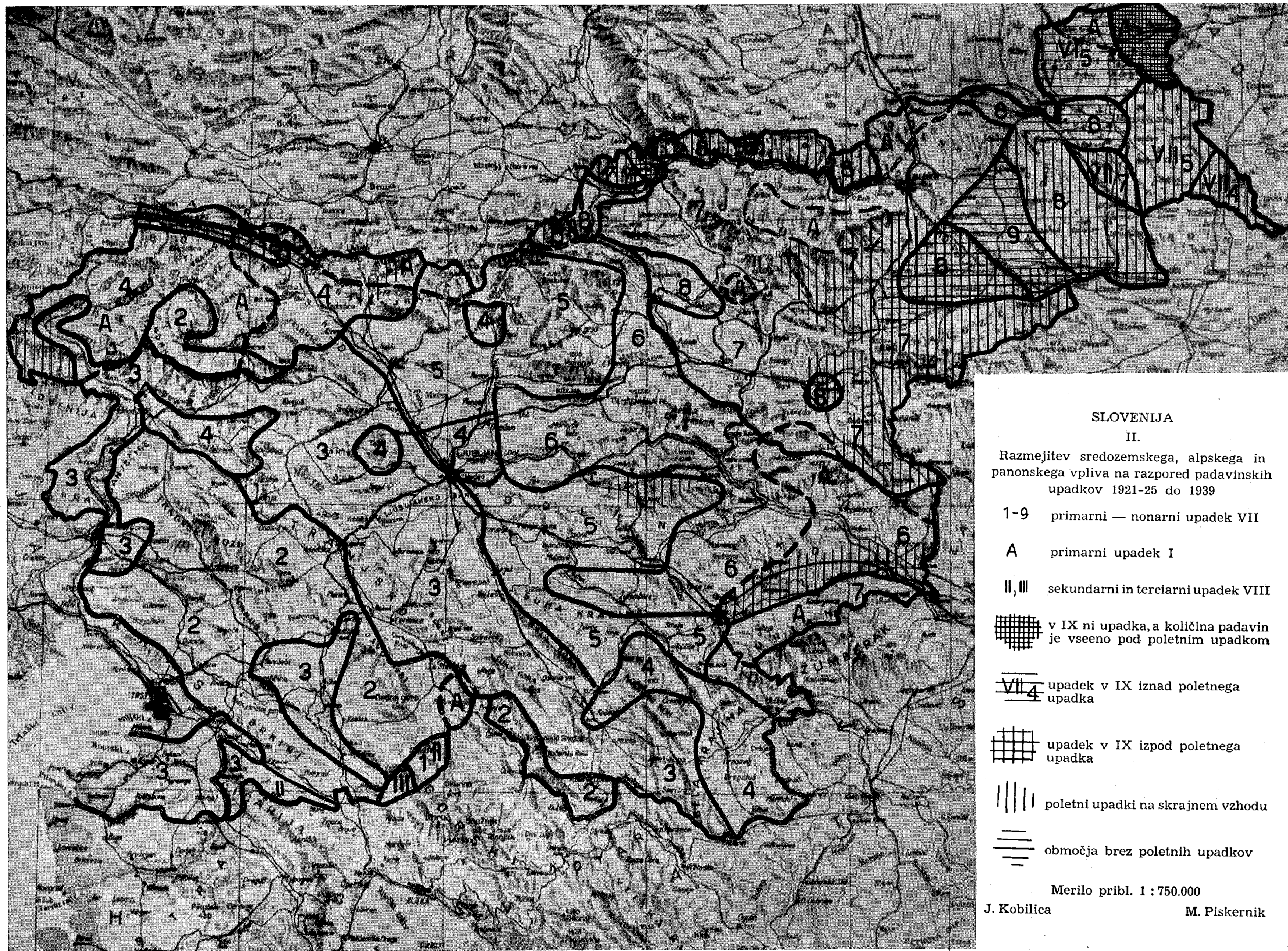
Podnebje našega ozemlja je ponazorjeno na zemljevidih v približnem merilu 1 : 750.000. Pripravili smo dva niza teh zemljevidov. Prvi niz (s 5 zemljevidi) zajema vso Slovenijo in prikazuje podnebne lastnosti, ki so od zahoda proti vzhodu polarizirane. S tem smo dali Primorju širši okvir, ki je potreben za razumevanje njegovega specifičnega podnebja.

Drugi niz (7 zemljevidov) obsega samo Primorje in prikazuje tiste podnebne lastnosti, ki niso polarizirane, temveč se v enaki obliki ali intenzivnosti brez urejenega razporeda ponavljajo v različnih področjih Slovenije bodisi tostran ali onstran visokokraške pregrade. V drugem nizu je tudi prikaz specifičnih lastnosti primorskega podnebja, ki je izdelan v nekoliko večjem merilu. Te geografsko specifične lastnosti so spričo skromne gozdne obrasti — približno 30-odstotne — še izrazitejše.

Vsebina zemljevidov razen drugega (III.) je do podrobnosti razložena v njihovih legendah, zato je tukaj ne bomo opisovali. Dodali bi le, da so se nekatere krajevne posebnosti v uporabljenem merilu izgubile, vendar jih ni toliko, da bi zaradi tega trpela vrednost prikaza. Drugi zemljevid ima tako obsežno vsebino, da jo moramo posebej poročati. Zemljevidi so tile:

Slovenija

1. Razmejitev sredozemskega, alpskega in panonskega vpliva na razpored padavinskih upadkov razdobja 1921-25 do 1939 (zemljevid II).
2. Razpored padavin po mesecih in relativna toplota (toplota za leta 1953 do 1957, razpored padavin za razdobje 1921-25 do 1939; III).

SLOVENIJA

II.

Razmejitev sredozemskega, alpskega in panonskega vpliva na razpored padavinskih upadkov 1921-25 do 1939

1-9 primarni — nonarni upadek VII

A primarni upadek I

II, III sekundarni in terciarni upadek VIII

 v IX ni upadka, a količina padavin je vseeno pod poletnim upadkom

 upadek v IX iznad poletnega upadka

 upadek v IX izpod poletnega upadka

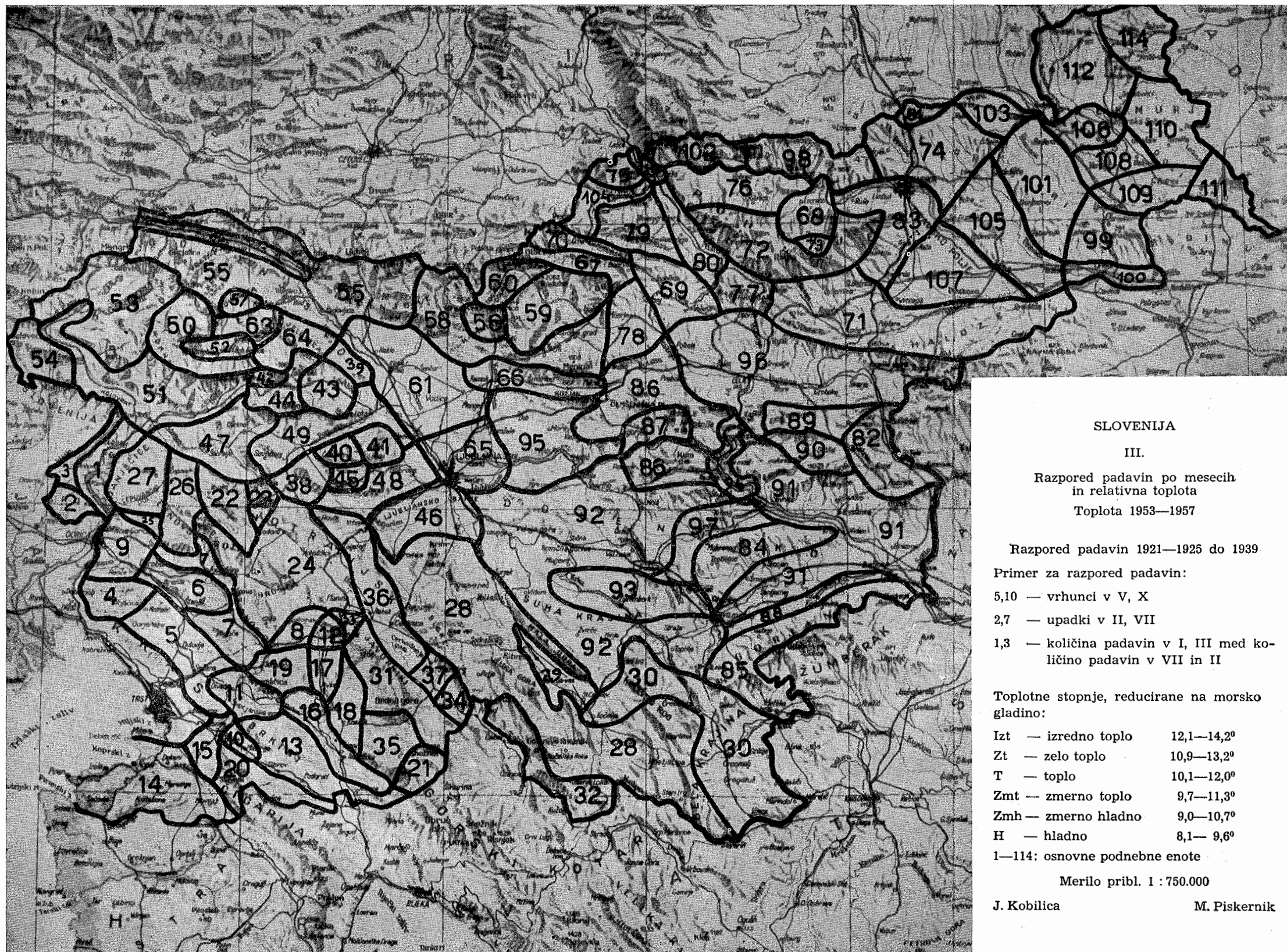
 poletni upadki na skrajnem vzhodu

 območja brez poletnih upadkov

Merilo pribl. 1 : 750.000

J. Kobilica

M. Piskernik

SLOVENIJA

III.

Razpored padavin po mesecih
in relativna toplota

Toplota 1953—1957

Razpored padavin 1921—1925 do 1939

Primer za razpored padavin:

5,10 — vrhunci v V, X

2,7 — upadki v II, VII

1,3 — količina padavin v I, III med količino padavin v VII in II

Toplotne stopnje, reducirane na morsko gladino:

Izt — izredno toplo 12,1—14,2°

Zt — zelo toplo 10,9—13,2°

T — toplo 10,1—12,0°

Zmt — zmerno toplo 9,7—11,3°

Zmh — zmerno hladno 9,0—10,7°

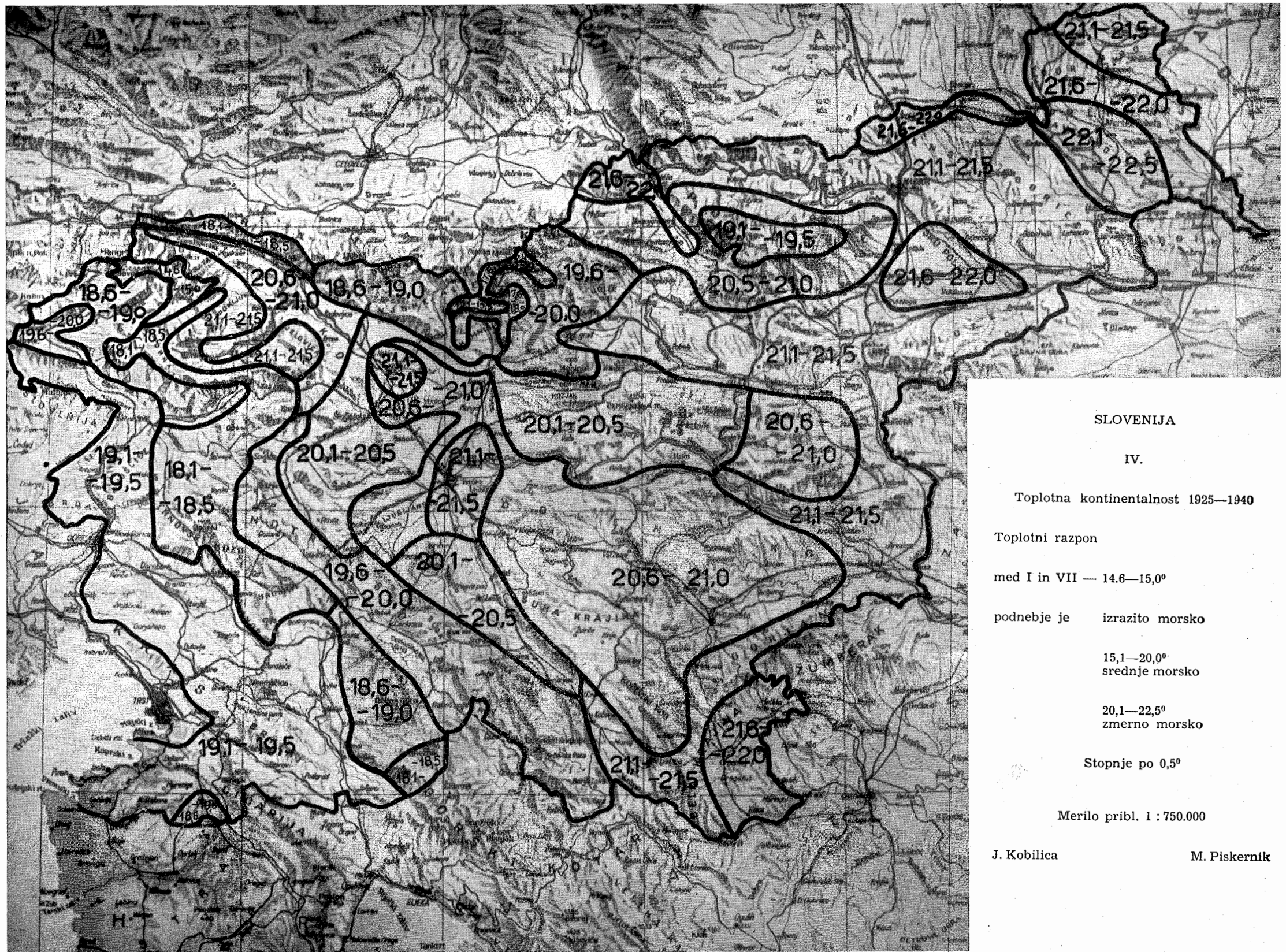
H — hladno 8,1—9,6°

1—114: osnovne podnebne enote

Merilo pribl. 1 : 750.000

J. Kobilica

M. Piskernik

SLOVENIJA

IV.

Toplotna kontinentalnost 1925—1940

Toplotni razpon

med I in VII — 14,6—15,0°

podnebje je izrazito morsko

15,1—20,0°
srednje morsko

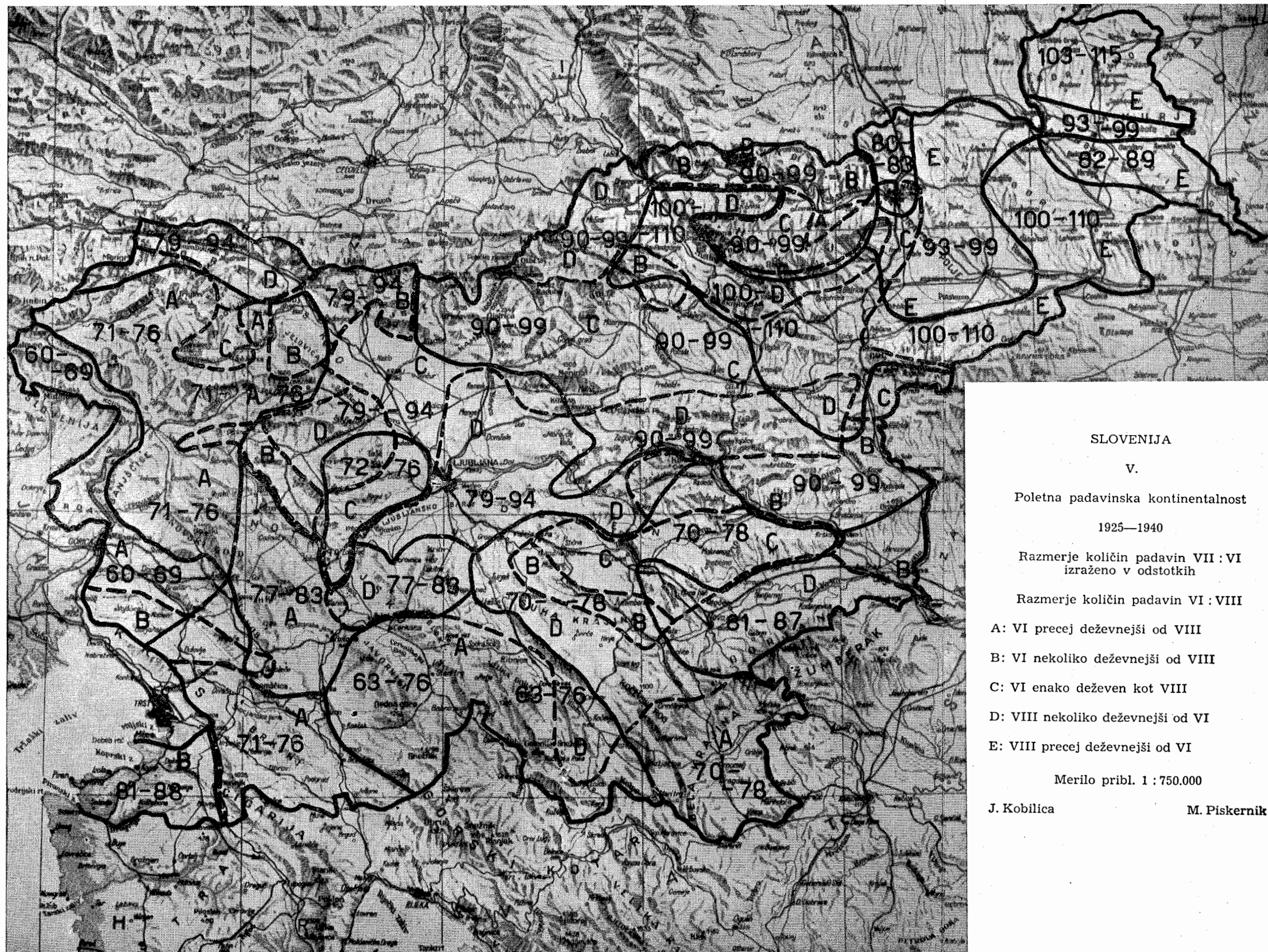
20,1—22,5°
zmerno morsko

Stopnje po 0,5°

Merilo pribl. 1 : 750.000

J. Kobilica

M. Piskernik

SLOVENIJA

V.

Poletna padavinska kontinentalnost

1925—1940

Razmerje količin padavin VII : VI
izraženo v odstotkih

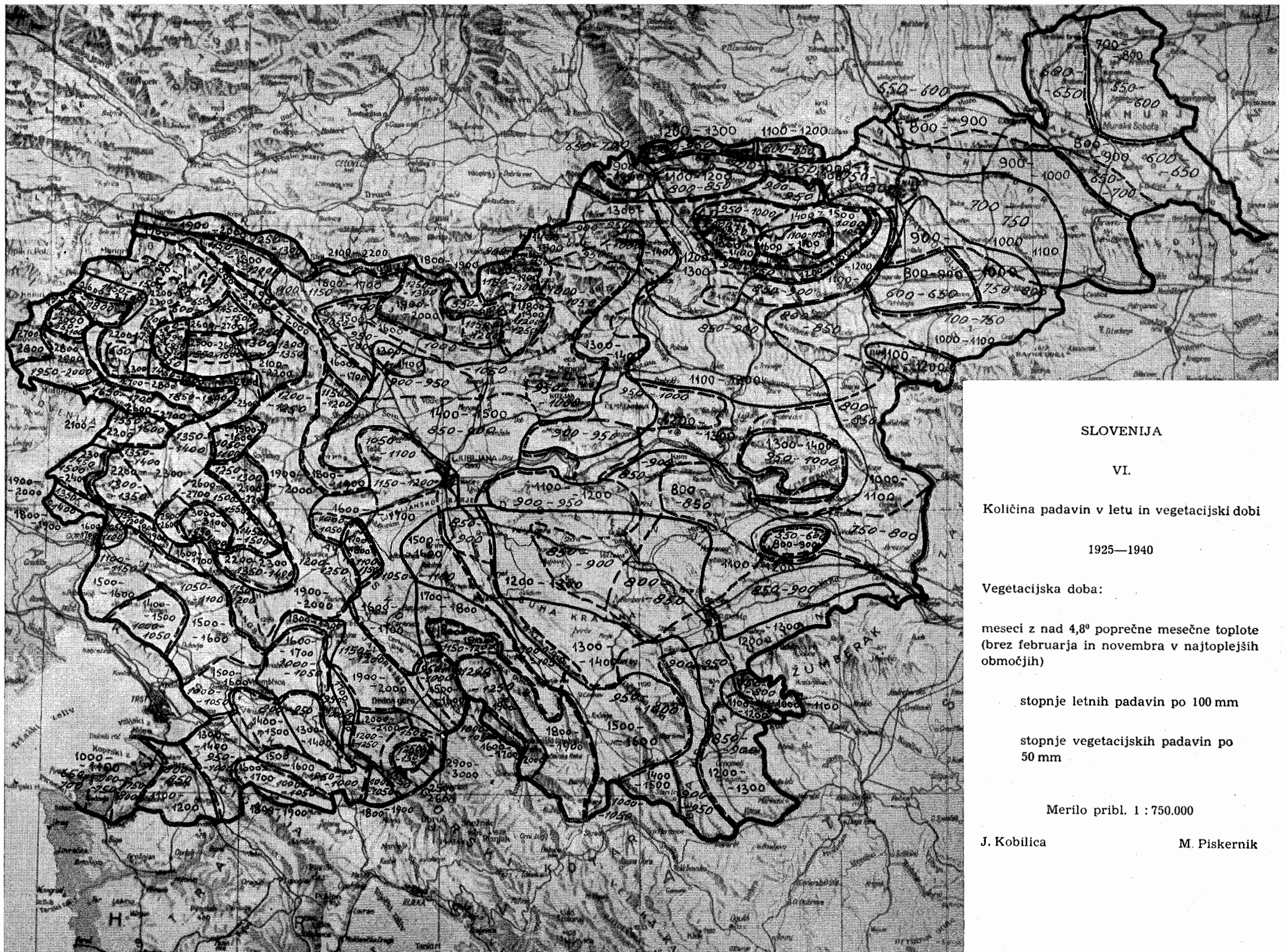
Razmerje količin padavin VI : VIII

- A: VI precej deževnejši od VIII
- B: VI nekoliko deževnejši od VIII
- C: VI enako deževen kot VIII
- D: VIII nekoliko deževnejši od VI
- E: VIII precej deževnejši od VI

Merilo pribl. 1 : 750.000

J. Kobilica

M. Piskernik

SLOVENIJA

VI.

Količina padavin v letu in vegetacijski dobi

1925—1940

Vegetacijska doba:

meseci z nad 4,8° poprečne mesečne toplote
(brez februarja in novembra v najtoplejših
območjih)

stopnje letnih padavin po 100 mm

stopnje vegetacijskih padavin po
50 mm

Merilo pribl. 1 : 750.000

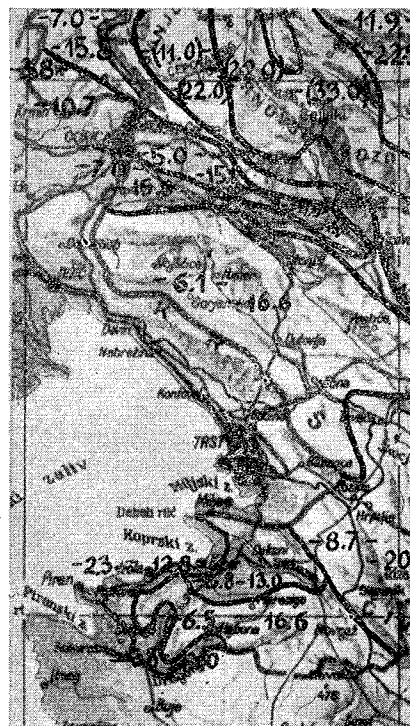
J. Kobilica

M. Piskernik

VII. PODNEBNE ZNAČILNOSTI SLOVENSKEGA PRIMORJA

Skrajni
toplotni vrhunci
1954—1957

Skrajni
toplotni upadki
1955—1957

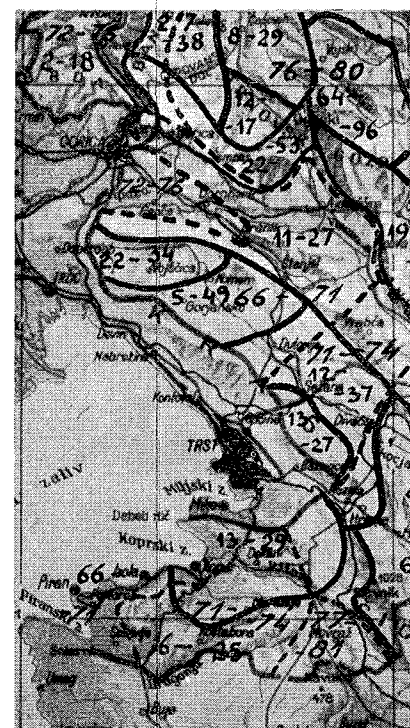
Zadnje
pomladne slane
1954—1957

Prve
jesenske slane
1954—1957

Trajanje
snežne odeje
1954—1957

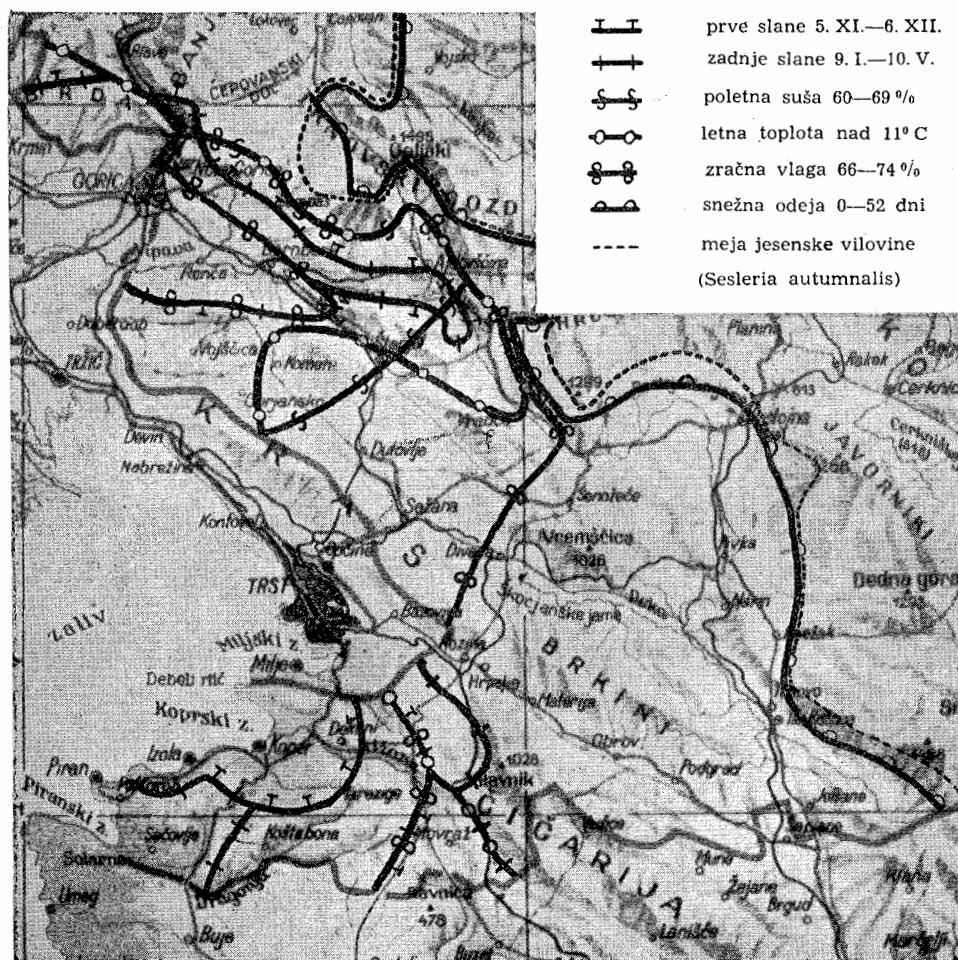

Zračna vlaga
in pogostnost megle
1953—1957

3. Toplotna kontinentalnost razdobja 1925-1940 (IV).
4. Poletna padavinska kontinentalnost razdobja 1925-1940 (V).
5. Količina padavin v letu in vegetacijski dobi razdobja 1925-1940 (VI).
- Primorje (VII)
6. a) Skrajni toplotni vrhunci let 1954-1957.
 b) Skrajni toplotni upadki let 1955-1957.
 c) Zadnje pomladne slane let 1954-1957.
 č) Prve jesenske slane let 1954-1957.
 d) Trajanje snežne odeje v letih 1954-1957.
 e) Zračna vlaga in pogostnost megle v letih 1953-1957.
7. Specifične podnebne značilnosti (VIII).

V legendi so podatki samo okvirni, podrobnosti so razvidne iz prejšnjih zemljevidov.

VIII. SPECIFIČNE PODNEBNE ZNAČILNOSTI SLOVENSKEGA PRIMORJA Merilo približno 1 : 750.000

Drugi zemljevid predočuje spričo kombinacije relativne toplotne karakteristike in časovnega razporeda padavin osnovne podnebne enote, ki jih je bilo ugotovljeno naslednjih 114 (prvih 6 stolpcev — mesci padavinskih vrhuncev, naslednji stolpci — mesci padavinskih upadkov; p = pravilen, n = nepravilen razpored):

I. Primorska skupina podnebij

A.	1. Spodnjeseško	ZT		6	10		2 n 7 1
B.	2. Briško	IT		6		11	2 n 7 1
	3. Kambreško	ZT		6		11	2 n 7 1
	4. Zahodnokraško	IT	3	6		11	2 p 7
	5. Vzhodnokraško	ZT	3	6		11	2 p 7
	6. Osrednjepavsko	IT	3	6 9		11	2 p 7
	7. Zgornjepavsko	ZT	3	6 9		11	2 p 7
	8. Zahodno spodnjepivško	ZmT	3	6 9		11	2 p 7
	9. Spodnjepavsko	IT	3	6 9		11	2 n 7 1
	10. Materijsko	T	3	6 9		11	2 n 7 1,12
	11. Vremsko	ZT		6 9		11	2 p 7
C.	12. Vzhodno spodnjepivško	ZmT	5	9		11	2 p 7
	13. Brkinsko	T	3 5			11	2 p 7
	14. Koprško	IT	3 5			11	2 n 7 1
	15. Črnotiško	ZT	3 5			11	2 n 7 1
	16. Poreško	T	3 5			11	2 n 7 1
	17. Srednjepivško	ZmT	3 5			11	2 n 7 1
	18. Zgornjepivško	T	5			11	2 p 7
Č.	19. Ravniško	ZmT	5		10		2 n 7 1

II. Južna gorskokraška skupina podnebij

20. Slavniško	T	3 5				11	2 p 8

III. Jugovzhodna gorskokraška skupina podnebij

21. Gomanško	ZmT	3				11	7 8

IV. Severna gorskokraška skupina podnebij

A.	22. Potoško	ZmT	3			11	2 p 7
	23. Idrijsko	ZmT	3			11	2 n 7 1
	24. Vzhodnotrnovsko-Hruško	ZmT	3	5		11	2 p 7
	25. Obrobno trnovsko	ZmT	3	5		11	2 n 7 1,12
	26. Zahodnotrnovsko	ZmT		5		11	2 p 7
	27. Banjško	ZT		5	10		2 p 7
B.	28. Bloško-Južnoreško	ZmT		5	10		2 n 7 1
	29. Ribniško	ZmH		5	10		2 n 7 1
	30. Severnoroško - osrednje-belokranjsko	ZmT		5	10		2 n 7 1,3
	31. Javorniško	ZmT	3	5	10		2 p 7
	32. Zgornjekolpsko	ZmT	3	5	10		2 p 7
	33. Zapostojnsko	ZmT	3	5	10		2 n 7 1,12
	34. Babnopoljsko	H	3	5	10		2 p 7
C.	35. Mašunsko	ZmT	3		10		2 p 7

Č.	36. Rovtarsko-Cerkniško	ZmT	4	6	11	2 n 7 1
	37. Starotrško	ZmH		6	11	2 p 7

V. Polhograjska skupina podnebij

A.	38. Žirovsko	ZmH	3	6	10	2 n 7 1
B.	39. Besniško	ZmT	3	5	10	2 n 7 1
	40. Črnovrško	ZmT	3	5	9	2 n 7 1
	41. Topolško	ZmT		5	9	2 n 7 1,12
	42. Soriško	ZmT		5	10	2 p 7
	43. Srednjeselško	ZmT		5	10	2 n 7 1
C.	44. Zgornjeselško	ZmT	4		10	2 n 7 1
Č.	45. Šentjoško	ZmT	4	6	10	2 n 7 1
	46. Barjansko	H		6	10	2 n 7 1
	47. Idrijsko	ZmT		6	10	2 n 7 1,12
D.	48. Horjulsko	ZmT		6		11 2 n 7 1
	49. Poljansko	ZmH	4	6		11 2 n 7 1

VI. Julijsko-karavanško-savinjska skupina podnebij

A.	50. Komensko	T	4		10	1 p 7
	51. Zgornjesoško	T	4		10	2 n 7 1
	52. Bohinjsko	ZmH	4		10	2 n 7 1
	53. Zgornjeobsoško	T	4		10	2 n 7 1,12
B.	54. Breginjsko	T	5		10	2 n 7 1,12
	55. Zgornjegorenjsko	T	5		10	2 n 7 1,12
	56. Kamniškobistriško	T	5		10	2 n 7 1,12
	57. Pokljuško	ZH	5		10	1 n 7 2,12
	58. Južno kamniškoplaninsko	T	5		10	2 n 7 1, 3, 12
	59. Lučensko	ZmT	5		10	2 n 7 1, 3, 12
	60. Solčavsko	ZmH	5		10	2 n 7 1, 3, 12
	61. Spodnjegorenjsko	ZmH	5		10	2 n 7 1, 3, 12
	62. Zgornjesavsko	ZmH	5	8	10	2 n 7 1, 3, 12
C.	63. Koprivniško	T		6	10	2 n 7 1
	64. Jelovško	ZmT		6	10	2 n 7 1
	65. Ljubljansko	ZmH		6	9	2 n 7 1, 3
	66. Tuhinjsko	T		6	9	2 n 7 1, 3, 12

VII. Severna osrednja skupina podnebij

A.	67. Olševsko-smrekovško	ZmH	5		10	2 n 7 1, 3, 4, 12
	68. Vzhodno severnopohorsko	ZmT	5		10	2 n 7 1, 3, 4, 11, 12
	69. Velenjsko	ZmH	5		10	2 n 7 1, 3, 4, 5, 11, 12
	70. Koprivensko	ZmH	5	8	10	1 n 7 2, 3, 4, 12
	71. Konjiško-haloško	ZmT	5	8	10	2 n 7 1, 3, 4, 11, 12
	72. Višinsko pohorsko	ZmT	5	8	10	2 n 7 1, 3, 4, 11, 12
	73. Planotno pohorsko	H	5	8	10	2 n 7 1, 3, 4, 11, 12
	74. Zahodno slovenjegoriško	ZmT	5	8		2 n 7 1, 3, 4, 11, 12
	75. Strojnsko	ZmT	5	8		2 n 7 1, 3, 4, 11, 12
	76. Zahodno severnopohorsko	ZmT	5	9		2 n 7 1, 3, 4, 11, 12
	77. Paškokožjaško	ZmH	5	9		1 n 7 1, 3, 4, 11, 12

B. 78. Mozirsko	T	6	9	2 n 7 1, 3, 4, 12
79. Plešivško	ZmH	6	9	2 n 7 1, 3, 4, 12
80. Mislinjsko	H	6	9	2 n 7 1, 3, 4, 11, 12
81. Šentiljsko	ZmT	6	8	2 n 7 1, 3, 4, 11, 12
82. Bučensko	ZmT	6	8	10 2 n 7 1, 3, 4, 11, 12
83. Mariborsko	ZmT	6	8	10 2 n 7 1, 3, 4, 11, 12

VIII. Južna osrednja skupina podnebij

84. Trškogorsko	ZT	5	10	2 n 7 1, 3, 4, 12
85. Gorjansko	ZT	5	10	2 n 7 1, 3, 4, 11, 12
86. Čemšeniško	T	5	10	2 n 7 1, 3, 4, 12
87. Zagorsko	T	5	10	2 n 1, 3, 4, 11, 12
88. Vznožno gorjansko	ZmT	5	10	2 n 1, 3, 4, 11, 12
89. Žusemsko	ZmT	5	7	10 2 n 7 1, 3, 4, 11, 12
90. Planinsko	T	6	10	1 n 8 2, 3, 4, 11, 12
91. Spodnjeposavsko-Pokrško	ZmT	5	10	2 n 7 1, 3, 4, 11, 12
92. Zahodnodolenjsko	ZmH	5	10	2 n 7 1, 3, 12
93. Žužemberško	ZmH	5	10	2 n 7 1, 3, 4, 12
94. Zidanomoško	ZmH	5	10	2 n 7 1, 3, 4, 12
95. Moravško-Vnanjarsko	ZmH	5	10	2 n 7 1, 3, 4, 12
96. Celjsko	ZmH	5	10	2 n 7 1, 3, 4, 11, 12
97. Mokronoško	H	5	10	2 n 7 1, 3, 4, 12

IX. Podravska skupina podnebij

A. 98. Vzhodnokobansko	ZmT	5	8	10 1 n 7 2, 3, 4, 9, 11, 12
99. Jugovzhod. slovenjgoriško	T	5	8	2 n 7 1, 3, 4, 9, 11, 12
100. Ormoško	ZmT	5	8	2 n 7 1, 3, 4, 9, 11, 12
B. 101. Srednjepoščavniško	T	6	8	2 n 7 1, 3, 4, 10, 11, 12
102. Zahodnokobansko	ZmT	6	8	2 n 7 1, 3, 4, 10, 11, 12
103. Apaško	H	6	8	2 n 7 1, 3, 4, 10, 11, 12
104. Mežiško	H	6	8	2 n 7 1, 3, 4, 10, 11, 12
105. Srednjepopesniško	ZmT	6	8	2 n 7 1, 3, 4, 9, 10, 11, 12
106. Murskosoboško	H	6	8	1 n 8 2, 3, 4, 5, 10, 11, 12
107. Dravskopoljsko	ZmT	6	8	10 2 n 7 1, 3, 4, 9, 11, 12

X. Skupina polcelinskih podnebij

A. 108. Veržejsko	ZmH	5	8	10 2 n 7 1, 3, 4, 11, 12
109. Srednjebistriško	ZmH	5	8	2 n 6 1, 3, 4, 11, 12
110. Dölnsko	ZmH	5	8	2 n 7 1, 3, 4, 12
B. 111. Lendavsko	T	6	8	2 n 7 1, 3
112. Zahodnogoričko	ZmH	8	8	2 n 6 1, 3, 4, 11, 12

XI. Skupina celinskih podnebij

113. Dravograjsko	H	7	8	2
114. Šalovško	ZmH	8	8	1

Ta podnebja lahko strnemo po stopnji kontinentalnosti tudi v naslednjih pet skupin:

	Možni vrhunci	Osnovni upadki	Vmesni upadki
1. Priobalna podnebja	3, 5, 6, 9, 10, 11	2 n 7	1 do 1, 12
2. Pregradna podnebja	3, 5, 6, 9, 10, 11	2 p 7	
3. Zaledna podnebja	3, 4, 5, 6, 9, 10, 11	2 n 7	1 do 1, 3, 4, 11, 12
4. Polcelinska podnebja	5, 6, 7, 8, 9, 10	2 m 7	1, 3 do 1, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 12
5. Celinska podnebja	7, 8	1 ali 2.	

3. 13 Odnos med podnebjem in rastlinjem

Najsplošnejša povezava med podnebjem in rastlinjem se nam razodeva v fitogeografski razčlenitvi rastlinstva in v njeni osnovi, namreč v razmejitvi arealov posameznih rastlinskih vrst. Jasno je seveda, da moramo pri zasledovanju čistih podnebnih učinkov na geografsko razporeditev rastlin najprej izključiti bistvene kamninske razlike, tedaj pa pridemo prav kmalu do zanimivih zaključkov.

Izmed posledic podnebnega vpliva omenimo za Primorsko nekatere primere zelo majhnih arealov. Tak je areal božikovine (*Ilex aquifolium*) v spod. Vipavski dolini in areal derake (*Paliurus aculeatus*) na spodnjem gričevnatem Krasu. Oba sta odvisna od velike poprečne letne toplote in zelo milih toplotnih skrajnosti. Po drugi strani je areal jesenske vilovine (*Sesleria autumnalis*) zelo obsežen, a njegova zunanja, to je zgornja višinska meja je v tesni zvezi s specifično kratkotrajno snežno odejo celotne Primorske, ki povzroča z burjo zimsko sušnost. Končno omenimo še pojav, ki pri nekaterih drevesnih vrstah spremlja obrobje njihovih arealov: namesto da bi zrasle kot drevesa, ostanejo grmaste. To opazimo pri kostanju v severozahodnih Brkinih, pa tudi pri jelki v obrobju Javornika. To so najočitnejše vrste podnebnega učinka na razvrstitev in uspevanje rastlin.

Zelo nazoren primer za vpliv podnebja na vrstno sestavo gozdnih sestojev imamo v Slavniku. Tam razločimo na prvi pogled dve območji, ki ju deli črta Mala vrata—vrh 603—Obrov. Severozahodni del Slavnika je poraščen z gabrovčevimi in cerovimi gozdovi, ki imajo primes bukve le pod najvišjimi grebeni in vrhovi. Bukovi gozdovi so omejeni na najvišje ovršne položaje. Jugovzhodni del Slavnika (Čičarija) je obrasel z bukovimi in celo gabrovimi gozdovi. Meja različnih sestojnih sestav je zelo ostra in skoraj ni prehodov. Razumljivo je, da pomislimo najprej na različno močno degradacijo. Toda brž ko se pozanimamo za podnebne razmere, odkrijemo velike razlike. Padavinski postaji ob severozahodnem Slavniku—Kozina in Podgorje — dobivata 1100-1200 mm padavin, medtem ko jih dobivajo Vodice ob jugovzhodnem okrog 1600 mm. Vrh tega zlahka opazimo, da je severozahodni del zaradi nezaslonjenosti pod neposrednim vplivom Tržaško-koprškega zaliva, od katerega je oddaljen le 10 do največ 18 km, oziroma 26 km, če računamo razdaljo v smeri JZ—SV; jugovzhodni del pa je oddaljen od Reškega zaliva najmanj 15 km in obenem zaslonjen z visokim hrbtom od Učke (1396 m) prek Brložnika (1095 m) in Planika (1273 m) do Šije (1234 m), v smeri JZ—SV pa tudi do 60 km od morja. Zato moramo gledati na vsako od obeh območij z drugačnimi očmi in se zavedati, da je prvo toplejše in bolj sušno, drugo pa hladnejše in bolj deževno. Bukev torej v prvem nima ugodnih življenjskih pogojev, zaradi slabše rastnosti

in konkurenčnosti ne more s svojo senco spodrivati svetlobnejših dreves in se mora — razen v najvišjih legah — umikati gabrovcu in hrastom, v drugem pa sta njena ravnost in konkurenčnost tolikšni, da se kljub enakim posegom v gozd še vedno drži kot osnovna sestojna vrsta od vrhov do dolin. Zaradi različnega podnebja so tudi tla in drugi ekocenoški činitelji v vsakem področju drugačni; medtem ko v prvem prevladujejo rjave rendzine, je v drugem največ mulrendzine in kraških ilovic kljub enakemu reliefu.

4. PRAKTIČNA INTERPRETACIJA VEGETACIJSKE SITUACIJE

4. 0 EKOLOGIJA DREVESNIH, GRMOVNIH IN ZELIŠČNIH RAZLIKOVALNIH VRST

Razlikovalne rastlinske vrste, ki smo jih bili ekološko opredelili glede tipičnih potreb po toploti in vlagi v okviru Primorske, smo uporabljali pri kartiranju v vsej Primorski ali samo v nekaterih predelih (te so v oklepajih). Bile so naslednje:

Izredno toplo

Zelo suho:

Osyris alba, *Paliurus aculeatus*, *Argyrolobium argenteum*, *Astragalus illyricus*, *Bromus »pygmaeus«* (*condensatus*).

Suho:

Carpinus orientalis, *Celtis australis*, *Juniperus oxycedrus*, *Pistacia terebinthus*.

Zmerno sveže:

Lonicera etrusca, *Spartium junceum*, *Ruscus aculeatus*.

Sveže:

Ilex aquifolium.

Izredno toplo — zelo toplo

Zelo suho:

Helichrysum italicum, *Fumana vulgaris*.

Suho:

Acer monspessulanum, *Ulmus procera*, *Quercus pubescens*, *Populus nigra*, *Asparagus acutifolius*, *Coronilla emeroides*, *Cotinus coggygria*, *Dictamnus albus*, (*Listera ovata*), *Crepis incarnata*, *Chrysopogon gryllus*.

Zmerno sveže:

Acer obtusatum, (*Colutea arborescens*), *Pumonia angustifolia*, *Potentilla alba*.

Sveže:

Acer obtusatum, (*Colutea arborescens*), *Pumonia angustifolia*, *Potentilla alba*.

Zmerno vlažno:

Castanea sativa, *Mespilus germanica*.

Izredno toplo — zmerno toplo

Zelo suho:

Satureia montana.

Suho:

Ostrya carpinifolia, *Quercus cerris*, *Prunus mahaleb*, (*Juniperus communis*), *Cytisus nigricans*, *Rubus ulmifolius*, *Mercurialis ovata*, *Cytisus*

supinus, *Peucedanum cervaria*, (*Helleborus multifidus*), *Euphorbia nicaeensis*, *Carex humilis*, *Dorycnium herbaceum*.

Zmerno sveže:

Quercus sessiliflora, *Sorbus torminalis*, *Sorbus domestica*, *Lonicera caprifolium*, (*Crataegus monogyna*), (*Pteridium aquilinum*), *Pulmonaria angustifolia*, *Serratula tinctoria*, *Molinia arundinacea*, (*Carex montana*), (*Carex glauca*), *Ferulago galbanifera*.

Sveže:

Carpinus betulus, *Quercus robur*, *Acer campestre*, *Prunus avium*, *Ulmus campestris*, *Evonymus europaea*, *Rhamnus frangula*, *Vinca minor*, *Geum urbanum*, *Stenactis annua*.

Zmerno vlažno:

Ulmus effusa, *Humulus lupulus*, *Aruncus silvester*, *Glechoma hirsuta*.

Vlažno:

Salix alba, *Lythrum salicaria*, *Lycopus europaeus*, *Mentha longifolia*.

Izredno toplo — zmerno hladno

Suho:

Fraxinus ornus, *Sesleria autumnalis*, *Brachypodium pinnatum vulgare*, *Melittis melissophyllum*, *Brachypodium pinnatum rupestre*.

Zmerno sveže:

Populus tremula, *Corylus avellana*, *Calluna vulgaris*, *Siegingia decumbens*.

Sveže:

(*Carex pilosa*), (*Brachypodium silvaticum*), *Veronica latifolia*.

Zmerno vlažno:

Alnus glutinosa, *Sambucus nigra*, *Allium ursinum*, *Aegopodium podagraria*.

Zelo toplo — zmerno hladno

Suho:

Petasites niveus, *Erica carnea*, *Inula ensifolia*, *Satureia subspicata*, *Stipa pennata*.

Zmerno sveže:

Tilia cordata, *Betula verrucosa*, *Sorbus aria*, *Luzula albida*, *Campanula trachelium*, *Moehringia muscosa*, (*Hieracium sabaudum*), (*Epipactis helleborine*), *Platanthera bifolia*, *Anemone trifolia*, *Plantago media*, *Bromus euerectus*, *Bromus intermedius*, *Cirsium acaule*.

Sveže:

Fagus silvatica, *Acer pseudoplatanus*, *Lonicera xylosteum*, *Rubus hirtus*, *Rubus caesius*, *Pulmonaria maculosa*, *Symphytum tuberosum*, *Salvia glutinosa*, *Sanicula europaea*, *Plagiochila asplenoides*, *Lamium orvala*, *Calamagrostis arundinacea*.

Zmerno toplo — zmerno hladno

Suho:

Pinus silvestris, *Juniperus intermedia*, (*Amelanchier ovalis*), *Cytisus purpureus*, *Sesleria tenuifolia*.

Zmerno sveže:

Abies alba, *Alnus incana*, *Rhamnus fallax*, *Aposeris foetida*, *Calamagrostis varia*, *Veronica officinalis*, *Deschampsia flexuosa*, *Vaccinium myrtillus*, *Helleborus niger*.

Sveže:

Poa nemoralis, *Geranium nodosum*, *Daphne mezereum*, *Calamintha grandiflora*, *Mercurialis perennis*, *Senecio Fuchsii*, *Asperula odorata*, *Oxalis acetosella*.

Zmerno vlažno:

Fraxinus excelsior, *Fraxinus oxycarpa*, *Deschampsia caespitosa*, *Paris quadrifolia*, *Aconitum vulparia*, *Phyllitis scolopendrium*, *Dentaria enneaphyllos*, *Petasites albus*.

Zmerno hladno

Zmerno sveže:

Laserpitium siler.

Sveže:

Ulmus scabra, *Festuca altissima*, *Rubus saxatilis*, *Cardamine trifolia*, *Lonicera alpigena*.

Zmerno vlažno:

Cirsium erisithales, *Omphalodes verna*, *Adenostyles glabra*.

Omejitev veljavnosti ekološke opredelitve razlikovalnih rastlin poprej ni bila brez razloga omenjena. Vidimo namreč, da so nekatere rastlinske vrste v okviru Primorske zelo močno utesnjene; božikovina npr. ima izredno majhen strnjen areal v zelo topli spodnji Vipavski dolini in še manjšega v še toplejši Koprščini, drugje pa manjka; ponovno se pojavi v jelovih gozdovih gorskega Krasa, je tam ponekod pogosta, seže pa izjemno prav v zgornjegorski pas bukovih gozdov, torej prek 1050 m visoko. Tudi areal ostrolistne lobodike je omejen na zelo tople predele na flišu; najdemo pa jo onstran široke vrzeli v spodnjem Posavju, kjer je podnebje mnogo hladnejše.

Po drugi strani smo z zasledovanjem arealov dobili pri nekaterih vrstah prav zanimivo zaokroženo ekološko sliko. Našli smo npr. širokolistni jetičnik celo v najnižjih Brdih, njegovo klasično nahajališče pa je v zgornjem gorskem in predplaninskem pasu. Izkazalo se je torej, da je klimatsko popolnoma indiferenten; toda izpod zgornjegorskega pasu je navezan na flišno podlago in ga na apnencu ni.

Ekologijo glavnih drevesnih vrst bomo tu še posebej in nekoliko pbližje opisali.

Toplotni niz od najbolj termofilne vrste dalje:

K o s t a n j. Razširjen je po vsem relativno izredno toplem in zelo toplem področju, a je v obeh na tipičnem apnencu redek. V toplih področjih je le na flišu in seže do 700 m kot drevo, večinoma pa je le grm. V zmerno toplih področjih je samo ob meji s toplim področjem in nizko, npr. med Pivko in Slavino.

P u h a v e c. Razširjen je po vsem izredno toplem in toplem področju na obeh podlagah, pa tudi v toplem in zmerno toplem do 1000 m, in sicer na apnencu. Na fliš gre v toplem področju le do 600 m (pri Rodiku ob jugozahodnem robu najzahodnejših Brkinov).

G a b r o v e c (črni gaber). Razširjen je povsod razen, na vlažnejšem flišu Vipave, Postojnske kotline in Brkinov ter v jugovzhodnem Slavniku, kjer manjka.

G r a d e n. Razširjen je povsod razen v jugovzhodnem Slavniku, kjer je hladno in je vlaga tudi zaradi velikih padavin precejšnja in enakomerna.

G a b e r. Raste v vseh področjih.

D o b. Optimum ima v hladni Postojnski kotlini in obrobju, kjer je pogosten tudi na apnencu do Ilirske Bistrice. Manj ga je v Vipavski dolini, v kateri raste od srednjega toka Močilnika navzdol, in v Brdih. V Koprščini in na Komensko-Dutoveljskem krasu je skrajno redek. Manjka v Slavniku popolnoma, v Brkinih (v širšem smislu) pa raste le pri Ilirski Bistrici na meji med apnencem in flišem.

C e r. Manjka v najtoplejših področjih z obilnimi padavinami: zahodno od Komna na planoti Krasa, v Soški dolini od Solkana do Dolge njive in v Vipavi, kjer je samo na treh mestih na obrobjih pobočjih.

Č r n a j e l š a. Optimum ima v Brkinih, precej je v Brdih, manj pa na Banjšici ter v Postojnski kotlini in še manj v Vipavski dolini ter v Koprščini. Drugod je ni. Raste le na flišu. Prija ji znatna toplota, če ni združena s prehudo poletno sušo (v Vipavi!).

B u k e v. Morju je najbliže na flišu južno od Lokve pri Lipici pod Gradščem; suhih in toplih območij na apnencu ne prenese.

J e l k a. Najnižje se pojavlja okrog Postojnske kotline na strani Nanosa, Hrušice in Javornika nekako do 600 m. V masivu Vremšice je zelo redka, vendar verjetno še prirodna.

Vlažnostni niz od najbolj vlagoljubne vrste dalje: črna jelša — dob — jelka — gaber — bukev — kostanj — graden — cer — gabrovec — puhavec.

Glavni omejevalni činitelji za pojavljanje drevesnih vrst (ti činitelji delujejo v vseh razvojnih stopnjah dreves, posebno še v času kalitve, obenem z medsebojno, zlasti svetlobno konkurenco skupaj rastočih drevesnih vrst):

K o s t a n j. Omejuje ga prenizke poprečne temperature in ekstremni mrazovi ter premajhna talna vlaga, za padavine pa je indiferenten.

P u h a v e c. Omejuje ga prenizka poprečna temperatura in prevelika talna vlaga, za toplotne in padavinske ekstreme je indiferenten.

G a b r o v e c. Omejuje ga prevelika talna vlaga in acidnost tal.

G r a d e n. Omejuje ga do neke mere prevelika in enakomerna, pa tudi premajhna talna vlaga.

G a b e r. Omejuje ga premajhna talna vlaga.

D o b. Omejujeta ga premajhna talna vlaga in prerahla tla, obenem je zelo navezan na znatnejše padavine. Optimum ima v veliki zračni vlagi.

C e r. Omejuje ga prevelika toplota v zvezi z obilnimi padavinami in majhnimi ekstremi mraza, kar zavira acidifikacijo.

Č r n a j e l š a. Omejuje jo v zelo toplih nizkih področjih premajhna vlaga, v hladnejših (tudi v višjih legah Koprščine!) pa je za sušo malo občutljiva, samo da nima konkurentov in da je dovolj svetlobe. Središče razprostranjenosti ima skupno s cerom — v Brkinih.

B u k e v. Omejuje jo premajhna talna vlaga in poprečna toplota iznad 11°C.

J e l k a. Omejuje jo premajhna zračna vlaga in poprečna toplota nad 8°C.

Pionirske lastnosti drevesnih vrst:

P u h a v e c: pionir na suhih in toplih flišnih golicah in na suhih toplih apnenčastih ilovnatih tleh.

G a b r o v e c: pionir na suhih, ne izrazito ilovnatih apnenčastih tleh.

C e r: pionir na zmerno suhih traviščih na ilovnatih tleh fliša in apnenca.

Č r n a j e l š a: pionir na svežih traviščih in na suhih golicah na flišu.

Ostale osnovne drevesne vrste nimajo pionirskih lastnosti v mejah Primorske.

4. 1 PODROBEN PREGLED SESTOJNIH SESTAV

Analično snemanje je izluščilo vse realizirane sestojne sestave; če bi delali po klasičnem fitocenološkem načinu, bi jih ugotovili šele z ustreznim ogromnim številom popolnih fitocenotskih popisov. V naši razpravi smo seveda morali poenostaviti ta prikaz na ta način, da nismo upoštevali količine primesi stranskih drevesnih vrst. Namesto tega smo stranske drevesne vrste razvrstili dosledno po ekološkem vidiku, in sicer po naraščajočih potrebah po vlagi in vodi; osnovne drevesne vrste pa smo razvrstili po upadajočih zahtevah po toploti. S tako dvovhodno razvrstitvijo smo dosegli bolj plastično ekološko opredelitev.

V pregledu je 409 različnih sestav (299 sestav na flišu in 170 na apnencu). Pregled seveda ni izčrpen, saj smo predvsem hoteli pokazati, da je kombiniranje drevesnih vrst med sabo tako rekoč popolnoma neomejeno. Ta ugotovitev pa omogoča dva pomembna zaključka: prvi je, da je to kombiniranje kot rezultat selektivnega preživetja v tekmovanju za obstanek samo po sebi odsev neomejeno se kombinirajočih podnebnih in za njimi talnih in drugih činiteljev, drugi pa, da so drevesne kombinacije že same po sebi precej dober indikator kompleksnih sinekoloških razmer.

Dvojniške sestojne kombinacije so označene z zvezdico.

V pregledu smo uporabili zaradi štednje s prostorom okrajšave za imena drevesnih vrst, pa tudi za posamezna področja Primorske. Okrajšav za drevesne vrste ni potrebno pojasnjevati, pač pa moramo to storiti pri področnih kraticah.

Flišna področja:

Bd = Brda
Ba = Banjšice
Vi = Vipava
Kp = Koprščina
Oc = Ocizelsko hribovje
Bk = Brkini
Pi = Pivka
Zo = zahodna obrobja (Soška dolina, obrobje Trnovskega gozda, Podrte gore in Nanosa)

Apnenčeva področja:

Kr = gričevnat Kras (Temeniški, Komenški, Dutoveljski, Divaški in Istrski kras)
Sl = Slavnik (z Materijskim podoljem)
Vr = Vremšica (z Ravnikom)
Zp = zahodne planote (Banjšice in obrobni del Trnovske planote)
Vo = vzhodna obrobja (južno in vzhodno obrobje Nanosa, obrobje Hrušice, Javornika in Sneznika).

Fliš

Kostanjevi gozdovi

ko puh	Bd Ba	ko puh gr dob	Bd
ko puh čg	Kp Bd	ko čg gr ga čjš	Bd
ko puh čg cer	Kp	ko čg bu ga	Ba
ko puh čg cer bu ga dob	Bd	ko čg ga	Bd
čjš		ko čg ga čjš	Ba
ko puh čg gr	Kp Bd	ko cer ga	Ba
ko puh čg gr dob čjš	Bd	ko cer dob	Bd
ko puh čg ga čjš	Bd	ko gr ga	Bd
ko puh čg gja	Bd	ko gr ga gja	Bd
ko puh čg dob	Bd	ko gr gja	Bd
ko puh čg čjš	Bd	ko gr ga čjš	Bd
ko puh cer	Kp	ko	Kp
ko puh cer gr	Kp	ko ga	Bd
ko puh cer gja	Bd	ko ga čjš	Bd
ko puh gr	Kp Bd	ko dob	Bd
ko puh gr ga	Bd		

Puhavčevi gozdovi

puh	Kp	puh čg ko	Kp Bd Vi Ba
puh čg	Kp Bd Vi Oc	puh čg ko li	Bd
puh čg cer	Kp Bd	puh čg ko li čjš	Bd
puh čg cer gr	Kp	puh čg ko dob	Bd
puh čg cer gr ko	Kp Bd	puh čg ko dob čjš vje	Bd
puh čg cer gr ko bu	Bd	puh čg ga	Vi
puh čg cer ko	Kp Bd	puh cer	Kp
puh čg cer ko čjš	Bd	puh cer gr	Kp
puh čg cer dob	Bd	puh cer gr ko	Bk
puh čg cer čjš	Kp	puh cer li	Kp
puh čg gr	Kp Bd Vi	puh gr	Kp Vi
puh čg gr ko	Vi	puh gr ko	Vi
puh čg gr ko dob	Bd	puh ko	Vi Ba
puh čg gr ko dob čjš	Bd	puh ko ga	Vi
puh čg gr ko čjš	Bd	puh ko dob	Vi
puh čg li	Kp Ba		

Gabrovčevi gozdovi

čg puh	Kp Bd Vi	čg puh li	Kp Bd
čg puh cer	Kp	čg puh ko	Kp Bd Vi
čg puh cer gr	Bd	čg puh ko bu	Ba
čg puh cer ko	Kp	čg puh ko ga	Ba
čg puh cer ko gja	Bd	čg puh ko čjš	Bd
čg puh cer li	Bd	čg puh gja	Bd
čg puh cer bu	Kp Bd	čg	Vi
čg puh gr	Kp Bd	čg cer	Kp
čg puh gr ko	Kp	čg gr ko	Vi
čg puh gr ko dob	Kp	čg li bu	Bd
		čg ko	Vi

Gradnovi gozdovi

gr puh	Kp Vi Oc	gr čg ga gja čjš	Bk
gr puh čg	Kp Vi Oc	gr čg dob	Vi
gr puh čg cer	Kp Oc	gr cer	Oc Bk Pi
gr puh čg cer li ga	Kp	gr cer rbo	Pi
gr puh čg cer ko	Kp	gr cer rbo ga	Pi
gr puh čg cer bu	Kp	gr cer rbo dob	Pi
gr puh čg cer čjš	Oc	gr cer rbo čjš	Pi
gr puh čg ko	Kp	gr cer ko	Bk Pi
gr puh čg bu	Kp	gr cer ko bu	Oc Bk
gr puh čg dob	Kp	gr cer ko čjš	Bk Pi
gr puh cer	Kp Oc Bk	gr cer bu	Bk
gr puh cer ko	Oc	gr cer bu ga gja	Bk
gr puh ko	Bd Vi Oc	gr cer bu čjš	Pi Bk
gr puh ko bu čjš	Bk	gr cer ga	Oc Bk
gr puh ko ga dob	Vi	gr cer čjš	Kp Vi Bk Pi
gr puh ko dob	Vi	gr	Ba
gr puh ko čjš	Oc	gr li	Pi
gr puh čjš	Oc	gr rbo	Pi
gr čg	Vi	gr rbo bu	Pi
gr čg cer	Kp	gr rbo bu dob	Pi
gr čg cer ko	Kp Oc	gr rbo bu čjš	Kp Vi
gr čg cer bu ga	Bk	gr ko	Vi
gr čg cer čjš	Oc	gr ko bu	Vi
gr čg ko	Kp Vi	gr ko bu ga	Vi
gr čg ko bu	Vi	gr ko bu dob	Bk
gr čg ga	Vi	gr ko bu čjš	Vi

gr ko ga	Vi	gr bu ga čjš	Bk
gr ko ga dob	Bk	gr bu dob	Pi
gr ko gja	Vi Ba	gr bu čjš	Bk
gr ko čjš	Vi Bk Pi	gr ga	Vi Pi
gr bu	Bk Pi	gr ga dob	Vi Pi
gr bu ga	Pi	gr dob	Pi
gr bu ga dob	Bk	gr čjš	Bk

Gabrovi gozdovi

ga puh čg gr	Oc	ga gr ko čjš	Oc
ga puh čg ko čjš	Bd	ga li	Ba
ga puh gr ko dob	Bd	ga ko	Ba
ga puh gr dob	Bd	ga ko gja	Ba
ga puh ko	Ba	ga ko gja čjš	Bd
ga puh ko čjš	Bd	ga ko dob	Bd
ga čg cer ko bu	Bd	ga dob	Vi
ga čg li gja čjš	Bd	ga čjš	Bk
ga gr	Vi		

Dobovi gozdovi

dob cer	Pi	dob gr ko	Vi
dob cer gr	Pi	dob gr ga	Vi Pi
dob cer gr rbo	Pi	dob ko ga	Vi
dob cer gr bu ga	Pi	dob bu	Pi
dob cer gr ga	Pi	dob bu ga	Pi
dob cer ga	Pi	dob ga	Pi
dob gr	Vi Pi	dob	Vi
dob gr rbo	Pi	dob čjš	Pi

Cerovi gozdovi

cer puh	Kp	cer gr ko bu gja čjš	Bk
cer puh čg	Kp Bd Ba	cer gr ko bu čjš	Bk
cer puh čg gr	Kp	cer gr ko čjš	Bk
cer puh čg gr ko	Kp	cer gr bu	Bk
cer puh čg ko	Kp Bd	cer gr bu ga	Bk
cer puh čg ko bu	Kp	cer gr bu ga čjš	Bk
cer puh čg ko ga	Bd	cer gr bu čjš	Bk
cer puh čg ko ga gja	Bd	cer gr ga	Bk
cer puh čg ko čjš	Bd	cer gr dob čjš	Bk
cer puh čg čjš	Kp Bd	cer gr čjš	Bk
cer puh gr	Kp Bk	cer bu	Bk
cer puh gr ko	Kp Bk	cer bu ga	Bk
cer puh ko	Kp	cer bu ga čjš	Bk
cer puh ko čjš	Kp	cer bu gja	Bk
cer čg gr	Bk	cer bu čjš	Bk
cer	Bk	cer ga	Bk
cer gr	Bk	cer ga gja	Bk
cer gr ko	Bk	cer ga čjš	Bk
		cer čjš	Bk

Lipovčevi gozdovi

li puh ko bu čjš vje	Ba	li gr čjš	Ba
li čg bu	Ba	li ko čjš vje	Ba
li čg bu gja	Ba	li gja	Ba
li gr	Pi	li gja dob	Pi
li gr bu dob čjš	Ba	li gja čjš vje	Ba

Črnojelševi gozdovi

čjš puh gja	Bd	čjš cer	Bk
čjš čg	Bk	čjš gr	Bk
čjš čg cer bu	Bk	čjš gr bu	Bk
čjš čg gr bu ga	Bk	čjš gr ga gja	Bk
čjš čg bu ga	Bk	čjš gr gja	Bk
čjš čg ga	Bk	čjš li ko ga gja	Bd
čjš cer	Bk	čjš ko	Bk
čjš cer gr	Bk	čjš bu	Bk
čjš cer gr bu	Bk	čjš bu ga	Bk
čjš cer gr ga	Bk	čjš bu gja	Bk
čjš cer gr ga gja	Bk	čjš ga	Bk Pi
čjš cer bu	Bk	čjš gja	Bk
čjš cer bu gja	Bk	čjš	Bk
čjš cer ga	Bk		

Bukovi gozdovi

bu puh čg	Kp	bu cer gr	Vi
bu puh čg cer	Kp	bu cer gr ko	Bk
bu puh čg cer gr	Kp	bu cer gr ga čjš	Bk
bu puh čg cer ko	Kp	bu cer gr gja čjš	Bk
bu puh čg cer ko gja čjš	Bd	bu cer gr čjš	Bk
bu puh čg cer ko čjš	Bd	bu cer ko	Kp
bu puh čg ko	Bd	bu cer čjš	Bk
bu puh cer	Kp	bu gr	Vi Bk
bu puh cer gr	Bk	bu gr li ga	Ba
bu puh cer gr ko	Kp	bu gr li ga čjš vje	Bk
bu čg cer gr ga	Bk	bu gr li gja	Vi
bu čg cer gr ga čjš	Bk	bu gr ko	Vi Bk
bu čg cer gr ga gja čjš	Bk	bu gr ko čjš	Bk
bu čg cer li	Ba	bu gr ga gja čjš	Bk
bu čg cer ko	Kp	bu gr ga čjš	Bk
bu čg cer ga	Bk	bu gr gja	Bk
bu čg cer ga gja	Bk	bu gr gja čjš	Bk
bu čg li ko	Bd	bu gr čjš	Bk
bu čg ko li gja	Bd	bu li čjš	Ba
bu čg ko	Kp	bu	Kp Vi Oc Bk
bu cer	Kp Oc	bu gja	Ba

Apnenec

Kostanjevi gozdovi

*ko puh čg gr	Kr	ko puh ga	Kr
*ko puh gr	Kr	*ko gr ga	Kr
*ko puh gr ga	Kr		

Puhavčevi gozdovi

*puh	Kr Zo	*puh čg ga	Kr Zo
*puh čg	Kr Sl Vr Zo	*puh cer	Kr Vo
	Zp Vo	*puh cer gr	Kr
*puh čg cer	Kr Sl Vo	puh cer ko	Kr
*puh čg cer gr	Kr	*puh gr	Kr
*puh čg gr	Kr	puh gr ga	Kr
*puh čg li	Kr Zp	puh li	Zp
*puh čg ko	Kr Zo	*puh ko	Kr
puh čg bu dob	Vo		

Gobrovčevi gozdovi

*čg puh	Kr Sl Zo Zp	čg cer gr bu	Vr
	Vo	čg cer gr bu ga	Vr
*čg puh cer	Kr Sl Vr Vo	čg cer gr bu ga dob	Vo
*čg puh cer gr	Kr Vo	čg cer gr ga	Vr
čg puh cer gr ko	Kr	čg cer gr dob	Vo
čg puh cer gr bu	Vo	čg cer li	Zo Vo
čg puh cer gr ga	Kr	čg cer li bu	Vo
čg puh cer li	Vo	čg cer bu	Kr Sl Vo
čg puh cer li bu	Vo	čg cer bu ga	Sl
*čg puh cer bu	Sl	čg cer ga	Kr
čg puh cer bu gja	Vo	čg cer gja	Vo
čg puh cer jel	Vo	čg cer dob	Vi
*čg puh gr	Kr Sl Zo Zp	čg gr	Kr Zo Vo
	Vo	čg gr bu	Vr Vo
čg puh gr ga	Kr	čg gr bu ga	Kr
*čg puh li	Zo Zp Vo	čg gr ga	Zo
čg puh li ko	Zp	čg li	Zo Zp Vo
čg puh li dob	Zo	čg li ga	Zp
*čg puh ko	Kr Zo Zp	čg li ga dob	Vo
čg puh bu	Ko	čg li dob	Vo
čg puh ga	Zo Zp	čg bu	Sl Vr Zp Vo
čg puh jel	Vo	čg bu ga	Vo
*čg	Kr Sl Vr Zo	čg bu gja	Vo
	Zp Vo	čg bu jel	Vo
*čg cer	Kr Sl Vr Zo	čg bu dob	Vo
	Zp Vo	čg ga	Kr Zo Vo
čg cer gr	Kr Sl Vr Vo	čg ga dob	Vo
čg cer gr li ga	Vo	čg dob	Vo
čg cer gr li gja	Vo	čg vje	Zp
čg cer li	Zo Vo		

Gradnovi gozdovi

*gr puh	Kr Zo	*gr čg ga	Vr
*gr puh čg	Kr Zo	*gr cer	Kr Vr
*gr puh čg cer	Kr	*gr cer ko	Kr
gr puh čg cer ga	Kr	gr cer ko ga	Kr
gr puh čg ga	Kr	*gr cer bu	Vr
*gr puh cer	Kr	*gr cer ga	Kr
*gr čg	Kr Vr Zo	*gr	Kr Vr
*gr čg cer	Kr Vr	*gr ko	Kr
gr čg cer bu	Vr	*gr bu	Kr Vr
gr čg cer bu ga	Vr	*gr bu ga	Kr Vr
gr čg bu ga	Kr	*gr ga	Kr Vr

Gabrovi gozdovi

ga čg	Sl Vr Zo	ga cer bu	Sl
ga čg cer gr bu	Vr	ga gr bu	Vr
ga čg gr	Zo	ga li	Zo
ga čg gr bu	Vr	ga li gja	Zo
ga čg li	Zo	ga bu	Vo
ga cer	Sl	ga bu dob	Vo
ga cer li bu	Vo	ga gja	Zo

Dobovi gozdovi

dob puh bu	Vo	dob čg cer	Vo
dob čg	Vo	dob čg gr	Vo

*dob cer	Vo	*dob ga	Vo
dob li ga	Vo	*dob	Vo

Cerovi gozdovi

*cer puh	Kr Sl Vo	cer čg bu	Sl Vr
*cer puh čg	Kr Sl Vo	cer čg bu ga	Vo
*cer puh čg gr	Kr	cer čg ga gja	Vo
cer puh čg ga	Kr	cer čg ga dob	Vo
*cer puh gr	Kr Vo	cer čg dob	Vo
cer puh gr jel	Vo	*cer	Sl Vr Zo Vo
cer puh bu gja	Vo	*cer gr	Kr Vr
cer puh ga	Zo	*cer bu	Sl Vo
cer puh ga dob	Vo	*cer bu ga	Vr
cer čg	Kr Sl Vr Zo Vo	cer ga dob	Vo
cer čg gr	Kr Vr	cer dob	Vo

Lipovčevi gozdovi

li čg dob	Vo	li cer dob	Vo
li cer bu gja dob	Vo		

Bukovi gozdovi

*bu puh čg	Vo	bu čg jel	Zp Vo
*bu puh čg cer	Vo	*bu cer	Sl Vo
*bu puh cer	Vo	bu cer gr ga	Vr
bu čg	Sl Vr Zp Vo	*bu gr	Vr
bu čg cer	Sl	bu gr ga	Kr
bu čg cer ga	Kr	*bu	Sl Vr Zp Vo
bu čg gr	Kr Sl Vr	bu ga jel dob	Pi
bu čg gr ga	Kr Vr	bu ga gja	Vo
bu čg li jel	Vo	bu gja	Vr Vo
bu čg ga	Sl Vr Zp	bu jel	Zp
bu čg gja	Vo	bu vje	Sl

Jelovi gozdovi

jel bu	Pi Vo	jel bu gja gbr	Zp
jel bu gja	Zp Vo		

4. 2 PRIKAZ OSNOVNE SESTAVE PRIRODNIH SESTOJEV IN VLAŽNOSTI RASTIŠČ

Kartografski prikaz osnovne sestave prirodnih sestojev in vlažnosti rastišč smo vrisali zaradi orientacije večje število krajev; relief, vode in komunikacije (IX) je izdelan v merilu 1 : 150.000. Vsebuje obrise gozdnih objektov, ki so sicer izčrpn, vendar v primeri z merilom 1 : 25.000 shematizirano prikazani. Vanj so izpuščeni. Da bi bil zemljepisni položaj kartiranega ozemlja jasen, smo zemljevid razširili na zahodno stran prek vsega Tržaškega zaliva.

V uporabljenem merilu seveda ni bilo mogoče prikazati vseh podrobnosti, tako da primešane drevesne vrste pogosto niso absolutno (krajevno) najobilnejše, ampak so tiste, ki so najboljše v predelnem poprečju. Prikazana so tudi pogozdena travnišča, v njih pa po ena sama glavna prirodna drevesna vrsta. Nasajene vrste niso upoštevane.

Vlažnostnih stopenj smo razlikovali sedem; ocenili pa smo jih po pojavljanju različno močno vlagopotrebnihi pritalnih in grmovnih rastlinskih vrst, razvrščenih po zahtevnosti glede vlage v skupine. Ker ima vsako rastišče bogat izbor rastlin, med katerimi so lahko skupaj vrste, ki prežive kljub pičlosti vlage, z vrstami, ki zahtevajo veliko vlage, smo vlago presojali po eni ali več rastlinah iz najbolj vlagoljubne skupine. Pri traviščih vlažnosti nismo označili.

4. 3 PRIKAZ AREALOV EKOLOŠKO POMEMBNIH RASTLIN

Na zemljevidu arealov (X) so prikazane ekološko najizrazitejše rastline, med njimi več drevesnih vrst. Od zemljepisnih podatkov ima samo s krožci naznačene kraje, ki so isti kot v prikazu osnovnih sestojnih sestav. V njem ni bilo mogoče prikazati vseh arealnih drobcev; zato jih po naših virih kolikor toliko izčrpno navajamo tukaj in dodajamo nekaj navedb o arealih še nekaterih fitogeografsko zanimivih rastlin.

Deraka (*Paliurus aculeatus*) raste tudi v prisojnem obrobju Vipavske doline (npr. severovzhodno od Oseka) in na prisojnih rebrih Raše (pod Grižarni).

Gabrič (*Carpinus orientalis*) sega po Krasu od italijanske meje do Velikega dola in do Godenj pri Tomaju, vendar v zelo razmaknjenih skupinah.

Ostrolistni beluš (*Asparagus acutifolius*) se vzpne iz Soške doline v osamljenih skupinah na Banjško planoto zahodno od Fobice.

Ruj (*Cotinus coggygria*) se pojavi daleč izven svojega strnjenege areala ne samo na apnencu nad Ravnijo severovzhodno od Senožeč, temveč tudi na flišu v jugovzhodnih Brkinih jugovzhodno od Gorenjega Zemona.

Kostanj dobimo tudi na flišnem obsoškem pobočju Banjšic pri Zagomili, na apnencu pa vzhodno od Solkana in vzhodno od Vrhpolja na pobočju Nanosa

Puhavec prodre na osojni strani zgornje Vipave do vstric Lozic; kot grm pa se drži celo visoko na planoti Nanosa severno od Šentvidske bajte.

Cer raste na Banjški planoti vzhodno od Fobice in ob potoku Rohotu, v Brdih pa južno od Dobrovega. V Vipavi je v prisojni legi samo med Budanjami in Colom.

Gabrovec ni vrisan v Brkinih, kjer se pojavlja le redkeje.

Mokovec ni prikazan v karti na naslednjih nahajališčih: na Pleši južno od Kobdilja, severno od Otoka pri Postojni in južno od Slivja na apnencu ob južnem robu Brkinov.

Belkasta bekica (*Luzula albida*) se pojavlja poredkoma in raztreseno izven svojega glavnega areala v obrobju Javornika (Sv. Trojica) in Snežnika (vzhodno od Gabrovča).

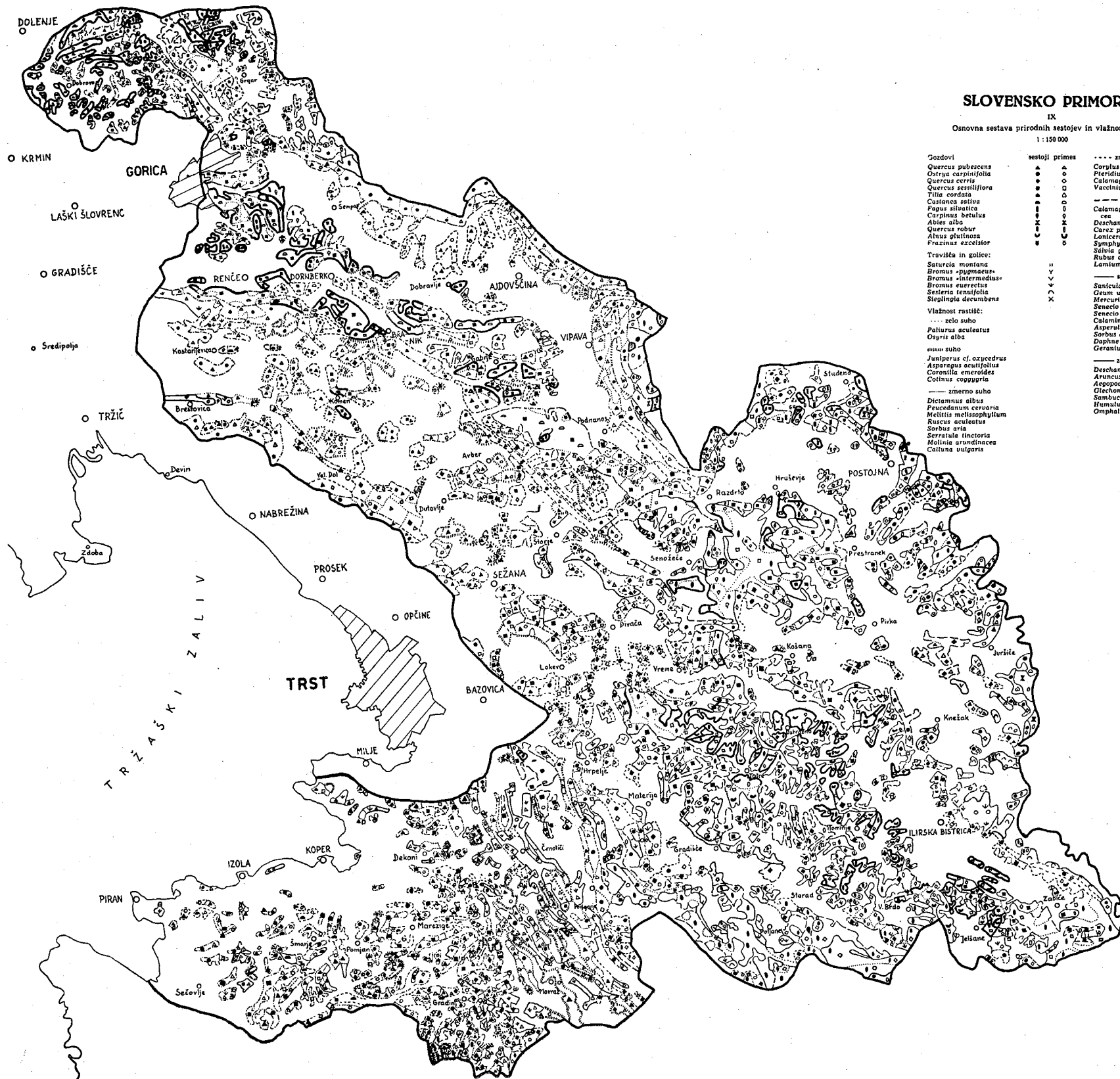
Bukev moramo posebej navesti na dveh krajih ob robu Krasa, namreč jugovzhodno od Štjaka in zahodno ter vzhodno od bližnjih Poljan.

Jerebika ni vrisana v severovzhodni, severni in zahodni okolici Otoka pri Postojni.

Kolenčasta krvomočnica (*Geranium nodosum*) je izpuščena v obrobju Postojnske kotline nad Ubeljskim in pri Sv. Bricu ter na nekaterih mestih flišnega pasu na Ravniku pod Vremšico.

Jelka raste tudi zahodno od Petelinjskega jezera.

Omenimo naj še nekaj drugih rastlin:

SLOVENSKO PRIMORJE

IX

Osnovna sestava prirodnih sestojev in vlažnost rastišč

1:150 000

Gozdovi	sestoji primes	zerno sveže
Quercus pubescens	▲	Corptus avellana
Ostrya carpinifolia	●	Pteridium aquilinum
Quercus cerris	○	Calamagrostis saria
Quercus sessiliflora	◐	Vaccinium myrtillus
Tilia cordata	◑	— — — srednje sveže
Custacea sativa	◒	— — — sveže
Pagus silvatica	◓	Calamagrostis arundina-
Carpinus betulus	◔	cea
Abies alba	◕	Deschampsia flexuosa
Quercus robur	◖	Carex pilosa
Alnus glutinosa	◗	Lonicera xylosteum
Fragaria vesicaria	◘	Symphytum isorerum
Travišča in golice:		Silvia glutinosa
Satureia montana	⋈	Fabus caestus
Bromus pinnatus	⋉	Lemium orsella
Bromus intermedium	⋊	— — — sveže
Bromus erectus	⋋	Sanicula europaea
Sesleria tenuifolia	⋌	Geum urbanum
Sieglingia decumbens	⋍	Mercurialis perennis
Vlažnost rastišč:		Senecio nemorosus
— — — zelo suho		Senecio Fuchsii
Panicum aculeatum		Galamintha grandiflora
Oxyria alba		Asperula odorata
— — — suho		Sorbus aucuparia
Juniperus cf. oxycedrus		Daphne mezereum
Asparagus acutifolius		Ceranium nodosum
Coronilla emeroides		— — — zerno vlažno
Cotinus coggyria		Deschampsia caespitosa
— — — zmerno suho		Arnica montana
Dictamnus albus		Agopodium podagraria
Peucedanum cervaria		Clethra hirsuta
Melittis melissophyllum		Sambucus nigra
Ruscus aculeatus		Humulus lupulus
Sorbus aria		Omphalodes verna
Serratula hincoria		
Molinia arundinacea		
Calluna vulgaris		

SLOVENSKO PRIMORJE

X

Areali ekološko pomembnih rastlinskih vrst

1 : 150 000

Polni znaki: izrazito toploljubne vrste

Votli znaki: zmerno toploljubne vrste

Črtasti znaki: hladnoljubnejše vrste

* Quercus ilex	— Sorbus aria
— Carpinus orientalis	— Lonicera xylosteum
— Paliurus aculeatus	— Luzula alida
— Ilex equifolium	— Deschampsia flexuosa
— Asparagus acutifolius	— Fagus sylvatica
— Ruscus aculeatus	— Sorbus aucuparia
— Cotinus coggygria	— Calamintha grandiflora
— Castanea sativa	— Abies alba
— Quercus pubescens	— Geranium nodosum
— Quercus cerris	— Pinus silvestris
— Ostrya carpinifolia	— Omphalodes verna
	— Alnus incana

Primorski kovačnik (*Lonicera etrusca*) uspeva razen v Koprščini zelo porredko tudi v južnih Brdih (npr. med Šmartnim in Kojskim).

Lihopermata rujevina (*Pistacia terebinthus*) raste v Raši pod Grižem.

Drobnolistni brest (*Ulmus procera*) raste razen v Koprščini na Krasu, in sicer do Pliskovice, Kosovelja in Kobdilja.

Zanimivo je bilo najti vimček (*Epimedium alpinum*) na briški strani Soče pri Plavah; njegova najbližja nahajališča onstran visokokraške pregrade so šele v Suhi krajini.

Dob ima svoje najvzhodnejše primorsko nahajališče nad Ilirsko Bistrico na meji med apnencem in flišem.

Na Krasu južno od Grahovega pri Štorjah je bilo ugotovljeno nahajališče deveterolistne mlaje (*Dentaria enneaphyllos*).

Gozdno bilnico (*Festuca altissima*), tipično rastlino jelkovih gozdov, smo našli v najvišjih legah Slavnika.

Planinsko kostaničevje (*Lonicera alpigena*) raste na številnih mestih v Slavniku.

Kot posebnost orišimo še areal toploljubne tuje rastline indijskega jagodnjaka (*Duchesnea indica*). Njegovo območje je izmed prikazanih arealov najbolj utesnjeno, ožje celo kot pri božikovini. V Vipavi ga nahajamo znotraj areala božikovine, namreč v Stari gori in na pobočju Grmade južno od Dornberka; razen tega pa sega jugovzhodno od Medane in južno od Barbane še v najjužnejša Brda.

Pripomniti je treba, da so bile meje rastlinskih arealov ugotovljene na podlagi rastlinskih nahajališč v kartiranih objektih. Zato je gotovo, da potekajo te meje nekoliko drugače, kot če bi jih zasledovali tudi na nekartiranih površinah, zlasti pri tople in suholjubnih vrstah.

Sklep

V razpravi smo skušali poudariti čimbolj stvarno prirodno podobo naše Primorske; zato smo pri tem uporabili nekaj novih analitičnih in sintetičnih prijemov in razvili nekaj novih teoretičnih pogledov. Seveda še zdaleč nismo mogli prikazati vseh podrobnosti, ki smo jih pri delu ugotovili in zbrali v fitocenotskih zemljevidih in v našem arhivskem strokovnem gradivu. Spričo tega smo se morali zadovoljiti z izborom najpomembnejših ali najzanimivejših ugotovitev.

Posebej moramo povedati, da smo za gozdomelioracijsko razpravo prispevali osnovno gradivo o možnosti vnašanja vseh upoštevni gospodarskih drevesnih vrst v vse najrazličnejše vegetacijsko-ekološke situacije Primorske; vendar smo tudi to gradivo izpustili. Tako je razprava ostala to, kar smo želeli: temeljit prikaz živih in neživih naravnih silnic in vzorec za plastično obravnavo vegetacije in njenih življenjskih razmer.

DIE WALDVEGETATION DES SLOWENISCHEN KÜSTENLANDES UND IHRE ÖKOLOGIE

Zusammenfassung

Die Erfassung der heutigen Vegetationssituation im Slowenischen Küstenland

Die Erforschung und Kartierung der Vegetation der Wälder und der aufgeforsteten Grasflächen in einer Gesamtausdehnung von rund 83.000 ha im Slowenischen Küstenland innerhalb dessen degradierten Teiles (rund 250.000 ha) war eine gewaltige Aufgabe sowohl ihrer Grösse als auch der Kompliziertheit der hierbei aufgeworfenen Fragestellungen wegen. Das Ziel war, durch eine ökologisch gut interpretierte Darstellung und Gliederung des tatsächlichen jetzigen Zustandes der Vegetation eine Grundlage für forstlichen Meliorationszwecken zu schaffen, welche am Abschluss einer Arbeitsperiode von vier Jahren (1959—1963) ihren Ausdruck in einer vielseitigen praktischen Abhandlung gefunden haben (Autor Ing. Jože Miklavžič). Die vorliegende Arbeit ist eine von ihren speziellen Grundlagen.

Bei unserer praktisch ausgerichteten, doch zugleich gewollt vertieften pflanzensoziologischen Betätigung konnten wir so gut wie nicht auf klassischen Erfahrungen aufbauen; diese erwiesen sich schon vorher als ausgesprochen irreell, abstrakt und überaus grosszügig gefasst. Vor Beginn der Inangriffnahme der Problematik kannten wir alle Arbeitsrichtungen der Pflanzensoziologie in ihren theoretischen und methodischen Einzelheiten. Wohl setzen sich einige davon wesentlich von der klassischen zentralen Richtung ab, alle aber sind zu wenig fortgeschritten, um zu konkreten, auch praktisch einwandfrei erfassbaren, synökologisch inhaltsreichen, theoretisch durch Sukačev's Definition richtig umschriebenen Vegetationsgrundeinheiten zu führen. Es muss hier auch sofort hervorgehoben werden, dass Sukačev nur eine richtige Definition formuliert hatte: diese ist aber von den entsprechenden konkreten Vegetationseinheiten denkbar weit entfernt. Wollen wir nämlich zu konkreten, das heisst floristisch, synökologisch und syndynamisch homogenen Vegetationseinheiten gelangen, müssen wir eine detaillierte regionale Gliederung einschalten, welche als erster — wenngleich noch schematisch, ökologisch noch nicht bis auf den Grund greifend — Schlenker durchzuführen begann, indem er von der regionalen Verteilung der Baumarten ausging. Gleich daruffhin — was im Auslande das Verdienst Scamoni's ist — muss der Schwerpunkt der analytischen und synthetischen Forschungen in die Bodenvegetation verlegt und dabei eine freie Aufstellung der Vegetationseinheiten auf Grund ihrer tatsächlichen floristischen Zusammensetzung ohne dogmatische Vorurteile erreicht werden.

Der erste, aber zugleich wichtigste Schritt zu diesem Ziele wurde mit der Erkennung der diagnostischen Priorität der mengenmässig vorherrschenden Baum- und anderen Arten gegenüber den spärlich vorkommenden Charakterarten getan. Neben nachdrücklichem Hervorheben der Vegetationsdynamik ist das ein wichtiger Vorzug der Arbeiten Cajander's, Tomažič's und Aichinger's.

Bei unserer Arbeit waren diese erforderlichen günstigen Voraussetzungen gegeben, und sie verlief in ungebundener Atmosphäre unter Mentorschaft und umfangreicher Mitarbeit des führenden slowenischen Pflanzensoziologen Univ. Prof. Dr. Gabrijel Tomažič. Es war unser gemeinsames Ziel, prinzipiellen wissenschaftlichen Fehlern sorgsam vorzubeugen; wohl aber muss zugestanden werden, dass die Arbeit nicht fehlerlos ausgefallen ist, wobei jedoch gehofft werden darf, dass sie auch vor einer gründlichen — wenn fachlich gut gemeinten — Kritik bestehen wird. Der Bodenkundler des slowenischen Forstinstitutes, Ing. Marjan Pavšer, trug wesentlich zur Vervollkommnung der Abhandlung bei, indem er die Auswertung der von ihm ausgearbeiteten Bodenkarten gestattete. Prof. T. Wraber, Kustos des Naturhistorischen Museums in Ljubljana, hat das Sammeln und Ordnen des Herbars differenzieller Pflanzenarten verrichtet.

Um unsere Arbeitsmethode befriedigend zu charakterisieren, müssen wir von einem analytischen Vergleich der hauptsächlich pflanzensoziologischen Richtungen ausgehen. Aus der beigelegten Tabelle (die Arbeitsmethoden) wird ersichtlich, dass unser Vorgehen dem von Scamoni am nächsten steht, dass es aber auch mit demjenigen Schlenker's und Cajander's wichtige gemeinsame Punkte hat. Wir können sagen, dass die maximale Realität der Vegetationseinheiten, durch welche

Die Charakterisierung der hauptsächlichlichen pflanzensoziologischen Arbeitsrichtungen
und der Arbeitsmethode des Forstinstitutes Sloweniens

Forscher	BRAUN- BLANQUET	SCAMONI	FORSTINSTITUT SLOWENIENS	SCHLENKER	CAJANDER	SUKAČEV
1. Charakter der Arbeitsrichtung	theoretisch-dogmatisch	verhältnismässig konkret	konkret	praktizistisch	schematisch	theoretisch
2. Definierung der Vegetationseinheiten	theoretisch	schematisch konkret	konkret	praktizistisch	schematisch	theoretisch konkret
3. Charakter der Einheiten	Phytozönosen	Biogeozönosen	Ökozönosen	Standortstypen	Waldtypen	Biogeozönosen
4. Die Realität der Grundeinheiten	nicht bestehend	mittelmässig	im Falle einer ausführenden Arbeit vollkommen	bodenkundlich vollkommen, sonst lückenhaft	nicht bestehend	nicht bestehend
5. Umfang der kleinsten regionalen Einheiten	über 2500 km ² , ganz ausnahmsweise etwa 100 km ²	220—10.000 km ²	5—20 km ²	30—300 km ²	Hunderttausende von km ² , bei Nachfolgern zwischen 10.000—80.000 km ²	Hunderttausende von km ²
6. Bestimmende Kennzeichen	floristische nicht kontinuierliche	floristische ziemlich kontinuierliche	floristische kontinuierliche	floristische nicht kontinuierliche und ökologische	floristische nicht kontinuierliche	grosszügige floristische kontinuierliche
7. Hervorgehobene Pflanzen	Charakterarten	Differenzialarten	konstanteste und häufigste Differenzial- und Verbindungsarten	ökologische Zeigerarten	häufigste und konstanteste Verbindungsarten	häufigste Arten
8. Floristische Gründlichkeit	wissenschaftlich	gut	gut	gut	annähernd	annähernd
9. Synökologie der Grundeinheiten	allseitig heterogen	verhältnismässig homogen	allseitig homogen	bodenkundlich homogen	insbesondere klimatisch heterogen	theoretisch homogen
10. Beachtung des Klimas	allgemein	analytisch gründlich	analytisch und synthetisch gründlich	analytisch gründlich, auch synthetisch gut	allgemein	allgemein
11. Engster Zusammenhang mit den übrigen Richtungen	durch Subassoziationen und Fazies		durch territoriale Einheiten			durch Subassoziationen und Fazies (Biogeozönosen)
12. Kartierungsmethode	vegetations-synthetisch	durch Verbindungsarten vegetations-analytisch	durch Verbindungsarten vegetations-synthetisch		durch Verbindungsarten vegetations-synthetisch	

unsere Methode in erster Linie gekennzeichnet wird, eines von den wichtigsten Erfordernissen der Vegetationsforschung ist. Ist sie realisiert, so hat sie die allseitige Homogenität der Synökologie der Vegetationsgrundeinheiten zu ihrer wichtigsten Folge; diese werden zu Ökozönosen. Um aber dies zu erreichen, müssen vor allem zwei Voraussetzungen erfüllt werden.

Zunächst müssen wir eine Pflanzengesellschaft als eine von den natürlichen Umweltverhältnissen höchst stark und höchst gesetzmässig abhängige Pflanzenartenkombination ansehen. Ein äusserst stichhaltiges und lehrreiches Zeugnis davon liefert die die letzten 16.000 Jahre umfassende nacheiszeitliche Entwicklungsgeschichte der Moore Sloweniens; darin wiederholen sich unter Wiederkehr der annähernd gleichen — regional natürlich stark differenzierten — gesamtökologischen, vor allem aber klimatischen Situationen bei allen Mooren annähernd gleiche Bestandeszusammensetzungen der Moore selbst und desgleichen der sie unmittelbar umgebenden Wälder.

Die zweite Voraussetzung ist, dass die Vegetationseinheiten auf Grund von kontinuierierten floristischen Kennzeichen ermittelt und aufgestellt werden. Es muss mindestens ein kontinuieriertes floristisches Merkmal (d. h. eine Pflanzenart) in einer Pflanzenartenkombination vorhanden sein, und auf dessen ständige Anwesenheit dürfen wir dann die höchste reale Einheit des Vegetationssystems aufbauen. Die nächstuntere Einheit hat mindestens zwei kontinuierierte floristische Merkmale und die Gliederung geht in diesem Sinne weiter, bis wir — über mehrere gestufte regionale Einheiten — mit etwa sieben oder acht, in einem immer engeren Rahmen anwesenden Arten, die unterste Einheit — nämlich die Fazies oder nötigenfalls die Subfazies erreichen. Durch ein derartiges Vorgehen — der topographisch-ökologischen Amplitude der einbezogenen Pflanzen folgend — werden auch die kleinsten Vegetationseinheiten, welche im Rahmen eines ganzen Kontinents in einmaliger Ausbildung vorkommen, mit rund 10 Pflanzenarten als solche definiert. Das ist jedenfalls ein enormer Vorteil für den forstlichen Praktiker.

Die Erfüllung von diesen zwei Voraussetzungen bewirkt nun eine sehr bedeutende Verringerung der Areale, innerhalb welcher die floristisch homogenen Pflanzengesellschaften tatsächlich entwickelt sind, bis zu Flächen von etwa 500—2000 ha. Sobald wir zu diesen gelangen, kommen wir deren ökologischem Verständnis auf Grund ihrer floristischen Zusammensetzung schon sehr nahe, und nun zwingt sich uns die dokumentierte ökologische Deutung von selbst auf. Hierbei steht an erster Stelle die klimatologische Interpretierung.

Um auch bei der Vegetationskartierung die angeführten Prinzipien aufrecht erhalten zu können, haben wir diese nicht synthetisch — das heisst nach vorausbestimmten Vegetationstypen und Untertypen —, sondern analytisch nach einzelnen Pflanzenarten — Holzarten und Bodenpflanzen — durchgeführt. Diese Pflanzen wurden nach einer vorausgehenden Analyse des Aufnahmematerials ausgelesen und ihre Auswahl bei Beginn der Kartierung vervollständigt. Es wurden alle natürlichen und die wichtigsten angepflanzten Baumarten mit einbezogen. Mit der getroffenen Auswahl dieser differenziellen Pflanzenarten beabsichtigten wir, zufriedenstellende Information über folgende Elemente zu erlangen:

1. über die Boden- und atmosphärische Feuchtigkeit der Standorte und Gebiete;
2. über die relative Azidität der Böden;
3. über den Nährstoffreichtum der Böden;
4. über die Wärme der Standorte und Gebiete;
5. über die systematische Stellung der Pflanzenartenkombinationen bzw. Gesellschaften, und
6. über die Entwicklungsstufe der Gesellschaften innerhalb der Formations- und Waldsukzessionen.

Innerhalb der kartierten Fläche von 83.000 ha fanden wir 135 Gegenden mit durchschnittlich 600—700 ha Ausdehnung, welche in gleichen Relieflagen bestandesmässig, floristisch und ökologisch homogene Situationen aufweisen. Auf die Gesamtfläche von 250.000 ha übertragen, beträgt die durchschnittliche Grösse der homogenen Areale 1500—2000 ha.

Die konkreten Resultate der pflanzensoziologischen und klimatologischen Erforschung

Mit den vorangehenden Ausführungen haben wir die Voraussetzung zu einem Verständnis der konkreten Resultate der pflanzensoziologischen und anschliessenden klimatologischen Erforschung des Slowenischen Küstenlandes zu schaffen versucht.

Die Darstellung der Kartierungsmethode haben wir hier absichtlich beiseite gelassen, da sie sich direkt von den theoretischen Leitgedanken ableitet. Nun sollen die konkreten Resultate in einer gedrungeneren Form vermittelt werden; dies wird dadurch erleichtert, dass sie fast alle kartographisch oder tabellarisch dargestellt sind und wir brauchen hier nur den Inhalt der Legenden wiederzugeben, ausnahmsweise Übersetzungen gewisser Begriffe; wenn im Originaltext lateinische Nomenklatur angewendet wurde, ist das Verständnis schon allein dadurch gesichert.

Im Rahmen der Veröffentlichung konnte nur eine vereinfachte synthetische Darstellung der Vegetationssituation Platz finden, von den 40 originellen Vegetationskartenblättern im Masstab 1 : 25.000 aber nur ein Ausschnitt aus einem einzigen Blatt.

Konkrete Darstellung der Vegetationssituation

1. Die systematische Übersicht der Waldvegetationseinheiten (S. 94).

Sie wird getrennt für Einheiten der Fylsch- und Kalkgebiete gegeben und schliesst territoriale Einheiten von Wuchsbezirkgrösse ein. Nur zwei Wuchsbezirke wurden einbezogen. Die Grundlage einer jeden solchen Einheit ist die Hauptholzart ihrer Bestände; doch verbindet eine Hauptholzart innerhalb der gleichen Gesteinsunterlage mehrere parallele, synökologisch verschiedene Wuchsbezirkseinheiten, welche entweder die verschiedenen, von den Reliefunterschieden herrührenden Feuchtigkeits- oder Wärmestufen oder durch den Boden(entwicklungs)zustand bedingte Aziditätsunterschiede widerspiegeln. Diese parallelen Einheiten gliedern sich in hier nicht beachtete kleinstandortsmässig bedingte Untereinheiten in verschiedener, aber wieder paralleler Weise weiter, und zwar so, dass z. B. die trockeneren Einheiten auch durch ausgesprochen feuchteliebende, die feuchten aber umgekehrt auch durch ausgesprochen trockenheitsvertragende Differenzialarten gekennzeichnete Standorte einschliessen.

Die Systematik der Weiden- und Wiesengesellschaften wird nicht behandelt.

2. Muster der originellen Vegetationskarte (I)

Hier findet die vollständige Wiedergabe des Inhaltes eines Vegetationsausschnittes in schwarzer Technik im Masstab 1 : 25.000 Platz. Im Texte sind für diesen Ausschnitt originelle Geländeaufnahmen der Kartierer für je einen Bestand der verschiedenen Hauptholzarten sowie für eine aufgeforstete Grasfläche angeführt.

Zu erklären sind hier die in der Karte bei den Waldkomplexen angeführten Himmelsrichtungen: S = Nord, V = Ost, J = Süd, Z = West. Starke Bestandesbeimischungen sind mit vollen, spärliche mit hohlen Zeichen dargestellt.

3. Die Darstellung der Bestandeszusammensetzungen (S. 122).

Die analytische Kartierung brachte alle realisierten Bestandeszusammensetzungen zum Vorschein; diese sind so vielzählig, dass wir uns auf eine schematische Darstellung beschränken mussten. Wir hielten allerdings die beiden Gesteinsunterlagen auseinander; bei der Anführung der verschiedenartigen Bestandeszusammensetzungen aber ordneten wir die Holzarten unter Nichtbeachtung der quantitativen Beimischung nach ökologischen Gesichtspunkten. Die ökologische Hauptreihe folgt den nachlassenden Wärmeansprüchen, während die beigemischten Holzarten nach steigenden Feuchtigkeitsansprüchen einanderfolgen.

Die in der Darstellung angewendeten Abkürzungen sind:

puh (puhavec)	= Flaumeiche	ga (gaber)	= Hainbuche
čg (gabrovec)	= Hopfenbuche	gja (gorski javor)	= Bergahorn
cer	= Zerreiche	jel (jelka)	= Tanne
gr (graden)	= Traubeneiche	dob	= Stieleiche
rbo (rdeči bor)	= Weissföhre	gbr (gorski brest)	= Bergulme
li (lipovec)	= Winterlinde	čjš (črna jelša)	= Schwarzerle
ko (pravi kostanj)	= Edelkastanie	vje (veliki jesen)	= gemeine und spitzfrüchtige Esche
bu (bukev)	= Buche		

4. Der Zusammenhang zwischen den Bestandeszusammensetzungen und den Bodentypen (S. 107).

Hierzu müssen folgende Ausdruckserklärungen gegeben werden:

sestoji	= Bestände
brez važnih primesi	= ohne erwähnungswerte Beimischungen
apnened	= Kalkstein
skale	= Felsen
pobočni grušč	= Hangschutt
ustaljen	= unbeweglich
rjav	= braun
plitev	= flachgründig
rjava tla	= Braunboden
kraška ilovica	= Karstlehm
jerovica	= Roterde

5. Die Darstellung der Areale ökologisch wichtiger Pflanzenarten (X)

In dieser Karte sind die Pflanzenarten nach ihren abnehmenden Wärme- und zugleich im allgemeinen steigenden Feuchtigkeitsansprüchen in drei Gruppen angeordnet. In der Legende kommt dies dadurch zum Ausdruck, dass die wärmebedürftigen Arten volle, die mit mittlerem Bedarf hohle, die wärmemeidenden aber offene Zeichen auf den Arealgrenzlinien aufgetragen haben.

6. Die schematische kombinierte Darstellung der natürlichen Bestandeszusammensetzungen und der Feuchtigkeit der Standorte (IX)

Berücksichtigt sind die vorherrschenden bestandbildenden Holzarten und die jeweils absolut oder im lokalen Durchschnitt stärksten Beimischungen, so dass jeder gemischte Bestand durch zwei Holzarten repräsentiert ist. Bei den Grasflächen ist nur die natürliche Hauptholzart eingezeichnet.

Die Feuchtigkeit wird nach dem Vorhandensein von bestimmten Pflanzenarten auf diese Weise geschätzt, dass jeweils die feuchtigkeitsbedürftigste Art als ausschlaggebend betrachtet wird. Es werden sieben Feuchtigkeitsgrade unterschieden:

zelo suho	= sehr trocken
suho	= trocken
zmerno suho	= mässig trocken
zmerno sveže	= mässig frisch
srednje sveže	= mittelfrisch
zmerno vlažno	= mässig feucht
sveže	= frisch

7. Die ökologische Kennzeichnung der bei der Kartierung beachteten differenziellen Pflanzenarten (S. 118).

Die bei der Vegetationskartierung verwendeten differenziellen Arten (Waldpflanzenarten = gozdne rastline, Pflanzen der Gras- und Erosionsflächen = traviščne in goljavne rastline) charakterisieren Standorte, welche durch die Kombination von folgenden ökologischen Eigenschaften entstehen:

Zusätzlich zu den auf der Karte dargestellten pflanzengeographischen Daten ist hervorzuheben, dass in dem etwa 25.000 ha einnehmenden Flysch-Hügelland von Brkini, zwischen dem Slavnikgebirge und dem Reka-Tal gelegen, die Hopfenbuche nur an einigen Stellen und nur als spärliche Beimischung auftritt, während sie anderswo nur auf kleineren Flächen fehlt.

izt	= ausserordentlich warm	zsu	= sehr trocken
zt	= sehr warm	su	= trocken
t	= warm	zmsv	= mässig frisch
zmt	= mässig warm	sv	= frisch
zmh	= mässig kühl	zmv	= mässig feucht
		vl	= feucht

Die Wärmecharakteristiken sind hier im absoluten, nicht auf das Meeresniveau bezogenen Sinne gestuft.

Konkrete Darstellungen der klimatischen Situation

Konkrete Darstellungen der klimatischen Situation sind alle kartographisch durchgeführt worden und beinhalten 14 analytische Klimacharakteristiken auf sechs Karten, während die siebente Karte eine differenzielle klimatische Kennzeichnung des Küstenlandes wiedergibt. Hier folgen die Legenden zu den sieben Karten.

I. Slowenien

1. Die Abgrenzung des mediterranen, alpinen und pannonischen Einflusses auf die Niederschlagsverteilung (Periode 1925—1940; II)

Nummern von 1—9: primäres bis nonäres Niederschlagsminimum im Juli.

Nummern II, III: sekundäres und tertiäres Niederschlagsminimum im August.

Gestrichelte Grenzlinien und Bezeichnung mit einem A: primäres Niederschlagsminimum im Januar.

Horizontal gestrichelte Felder: der September hat ohne eine Niederschlagseinsenkung eine kleinere Niederschlagsmenge als der Juli.

Vertikal gestrichelte Felder: die Einsenkung der Niederschlagsmenge im September ist milder als jene im Juli.

Weitmaschig gestrichelte Felder: die Niederschlagseinsenkung im September ist tiefer als jene im Juli.

Engmaschig gestrichelte Felder: der Juli weist das absolute Niederschlagsmaximum auf.

Nummern VI, VII mit Exponenten 4, 5 und 7: die sommerlichen Niederschlagsminima des äussersten Ostens sind quartär bis heptär.

2. Die Wärmegebiete und die Verteilung der Niederschlagsmaxima und Minima (III)

Die Wärmestufen sind aus den Daten für die Jahre 1953—1957, die Niederschlagsverteilung für die Jahre 1921—25 bis 1939 ermittelt. Die konkreten Daten sind in einer Übersicht mit 114 Einheiten zusammengestellt.

Die Wärmestufen:

ausserordentlich warm	12,1—14,2° C bei 0 m
sehr warm	10,9—13,2° C bei 0 m
warm	10,1—12,0° C bei 0 m
mässig warm	9,7—11,3° C bei 0 m
mässig kühl	9,0—10,7° C bei 0 m
kühl	8,1— 9,6° C bei 0 m

Beispiel für die Niederschlagsverteilung:

5, 10 — Niederschlagsmaxima im Mai und Oktober

2, 7 — die Niederschlagsmenge des Juli ist so wenig höher als die des Februar, dass zwischen beide sich kein anderer Monat einschaltet

1, 3 — wegen der relativ grösseren Niederschlagsmenge des Juli schalten sich der Januar und der März zwischen den Februar und den Juli ein.

3. Die Wärmekontinentalität (IV)

Die Temperaturspannen zwischen dem durchschnittlich wärmsten und durchschnittlich kältesten Monat ergeben die folgende Stufung (Periode 1925—1956):

14,6—15,0° C: ausgesprochener ozeanischer Klimacharakter,

15,1—20,0° C: mittlerer ozeanischer Klimacharakter,

20,1—22,5° C: mässiger ozeanischer Klimacharakter.

Auf der Karte ist die Stufung nach 0,5° C Abständen durchgeführt.

4. Die sommerliche Niederschlagskontinentalität (Periode 1925—1940; V)

Das Verhältnis zwischen den Niederschlagsmengen des Juli und Juni, ausgedrückt in %, ist ein Mass für die Intensität der Sommertrockenheit.

Das gegenseitige Verhältnis zwischen den Niederschlagsmengen des Juni und August ändert sich mit steigender Kontinentalität über 5 Stufen folgendermassen:

- A : Juniniederschläge sind viel höher als jene des August.
- B : Juniniederschläge sind mässig höher als jene des August.
- C : Juni- und Augustniederschläge sind ausgeglichen.
- D : Juniniederschläge sind mässig kleiner als jene des August.
- E : Juniniederschläge sind viel kleiner als jene des August.

5. Die Niederschlagsmengen des Jahres und der Vegetationsperiode (Periode 1925—1940; VI)

Die Niederschlagsmengen des Jahres sind nach 100 mm, die der Vegetationsperiode, das heisst der Monate mit mindestens 4,8° C durchschnittlicher Temperatur ohne Einschluss des Februar oder November, nach 50 mm Stufen eingezeichnet.

II. Küstenland (VII)

- 6a) Die Temperaturmaxima 1954—1957.
- b) Die Temperaturminima 1955—1957.
- c) Die letzten Spätfröste 1954—1957.
- d) Die ersten Frühfröste 1954—1957.
- e) Die Dauer der Schneedecke 1954—1957.
- f) Die Luftfeuchtigkeit und Nebelhäufigkeit 1953—1957.

7. Die spezifischen Klimacharakteristiken (VIII)

Diese Karte vereinigt diejenigen Klimaeigenschaften des Küstenlandes, welche im Rahmen Sloweniens jenseits der Hochkarstbarriere nirgends mehr so hohe oder so niedrige Werte erreichen. Der spärliche, etwa 30 prozentige Waldbewuchs trägt selbstverständlich zur Ausgeprägtheit des spezifischen Klimas bei. Einmalig hohe Werte kommen bei der absoluten durchschnittlichen Temperatur und bei der Sommertrockenheit, einmalig niedrige bei der Luftfeuchtigkeit und Schneedauer vor. Auch sowohl die Spät- als die Frühfröste sind in den wärmsten Gebietsteilen in ihren Terminen spezifisch. Legende:

poprečna letna toplota	= durchschnittliche Jahrestemperatur
zadnje pomlad. slane	= letzte Spätfröste
prve jesenske slane	= erste Frühfröste
trajanje snežne odeje	= Dauer der Schneedecke
poletna suša	= Sommertrockenheit
zračna vlaga	= Luftfeuchtigkeit.

In der Karte ist auch die annähernde Grenze des Arealen des Herbstfengrases eingezeichnet, um deren deutlichen Zusammenhang mit der spezifisch kurzen Dauer der Schneedecke zu veranschaulichen.

Schlusswort

Mit unserer Abhandlung soll ein neues Blatt aus dem naturkundlichen Buche über Slowenien und die Wälder dieses Landes auseinandergelegt werden. Wir machten Anstrengungen, dem wirklichen natürlichen Bilde des slowenischen Küstenlandes so nahe wie möglich zu kommen; zu diesem Zwecke bahnten wir einige neue analytische und synthetische Wege und entwickelten einige neue theoretische Ansichten. Gleichwohl konnten wir bei weitem nicht alle Einzelheiten darstellen, welche wir bei der Arbeit herausgriffen und auf den phytozönotischen Karten und im Archivmaterial zusammenbrachten; so mussten wir mit einer knappen Auswahl von allerwichtigsten oder interessantesten Feststellungen vorlieb nehmen.

Abschliessend müssen wir erwähnen, dass wir für die forstliche Meliorationsstudie das Grundmaterial über die Einführungsmöglichkeiten aller in Betracht kommenden vegetations-ökologischen Situationen des küstenländischen Gebietes verschafften; doch fand das in der Abhandlung keine Beachtung. So blieb — wie wir hoffen — die Abhandlung das, was wir wünschten: eine inhaltsmässig gründliche Darstellung der lebenden und nichtlebenden Naturkräfte und ein Muster der plastischen Behandlung der Vegetation und ihrer Ökologie.

Literatura

1. *Aichinger, E.*: Grundzüge der forstlichen Vegetationskunde. — Wien 1949.
2. *Hidrometeorološki zavod SR Slovenije*: Letna poročila 1953—1957.
3. *Marchesetti, C.*: Flora di Trieste e de' suoi dintorni. — Trieste 1896—1897.
4. *Mikuletič, V.*: Novo nahajališče črnega hrasta. — Gozdarski vestnik, Ljubljana 1963.
5. *Pavšer, M.*: Tla gozdnih površin v Slovenskem Primorju. — IGLG Slovenije, Ljubljana 1963.
6. *Piskernik, M.*: Združbena opredelitev bukovih gozdov Slovenije na raziskovalnih ploskvah v okviru vseevropskih bukovih gozdov. — IGLG Slovenije, Ljubljana 1959.
 - Temeljni raziskovanja gozdnih združb in rastišč v svetu. — Gozdarski vestnik, Ljubljana 1961.
 - Razvoj slovenskih barij in gozdov v ekološki luči. — Nova proizvodnja, Ljubljana 1963.
7. *Reya, O.*: Padavinska karta Slovenije. — Univerza v Ljubljani, Ljubljana 1946.
8. *Schenck, C. A.*: Klimasektionen und Urwaldbilder — Fremdländische Wald- und Parkbäume. — Berlin 1939.
9. *Šercelj, A.*: Razvoj würmske in holocenske gozdne vegetacije v Sloveniji — Razprave SAZU, Ljubljana 1963.
10. *Tomažič, G.*: Donos k spoznavanju flore Slovenije. — S S. Horvatičem. — Hrvatski geografski glasnik, Zagreb 1939.
 - Splošen pregled gozdne vegetacije iz razreda Querceto-Fagetales v Sloveniji. — Zbornik Prirodosl. društva, Ljubljana 1939.
 - Senožeti in pašniki na plitvih, pustih in suhih tleh Slovenije (Xerobromion). — Zbornik Prirodosl. društva, Ljubljana 1941.
11. *Wraber, M.*: Gozdna vegetacija jerinskih tal na slovenskem krasu. — Gozdarski vestnik, Ljubljana 1957.

